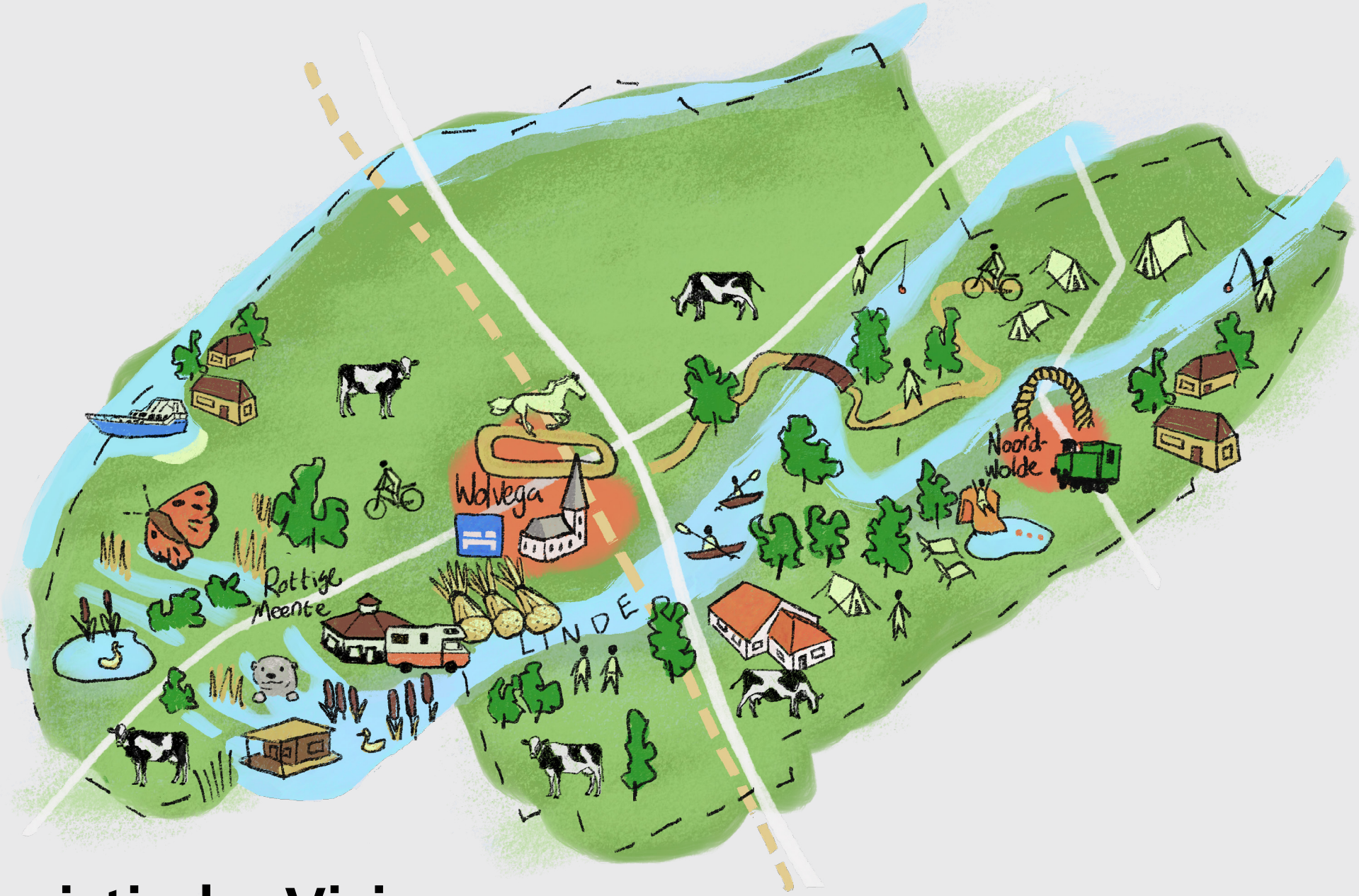


Toeristische Visie
Weststellingwerf 2026-2031

kiemkr8® Leisurebrains

gemeente
Weststellingwerf

Inhoudsopgave

Samenvatting 4

1. Inleiding 5

Aanleiding 5

2. Ambities 2026-2031 9

3. Landschap & beleving 10

4. Huidig aanbod 14

5. Doelgroepen 15

6. Marktontwikkelingen 16

Belangrijke ontwikkelingen in de regio 19

7. SWOT-analyse en confrontatiematrix 21

Confrontatiematrix met strategische adviezen 23

8. Visie 25

Noordwolde 27

Rottige Meente, Brandemeer, Driewegsluis 30

Wolvega 32

Lindevallei 34

Bijlage 1. Input stakeholders 37

Bijlage 2. Confrontatiematrix 39

Bijlage 3.Samenhang met andere beleidsterreinen 41

Bijlage 4.Leefstijlvinder Weststellingwerf 43

Bijlage 5. Positioneren als culturele toegangspoort 44

Bronnen 45

Samenvatting

De gemeente Weststellingwerf heeft een ambitieuze visie ontwikkeld om toerisme en recreatie duurzaam te laten groeien. Daarvan moeten inwoners en ondernemers kunnen profiteren, terwijl de balans tussen economie, ecologie en leefbaarheid behouden blijft of verbetert. In 2031 wil Weststellingwerf een bekende, aantrekkelijke bestemming zijn die bijdraagt aan een prettige woon- en werkomgeving, het behoud van natuur en cultuurhistorisch erfgoed en toekomstbestendige banen.

Uitgangspunten

- Vervlechten als sleutelwoord: dit betekent een intensieve samenwerking op verschillende niveaus:
  1. Over grenzen heen: samenwerking met omliggende gemeenten en provincies om routes en themalijnen te verbinden.
  2. Binnen de gemeente: alle gemeentelijke afdelingen werken samen, zodat toerisme en recreatie andere gemeentelijke doelen ondersteunen.
  3. Met bedrijven en natuurorganisaties: samenwerking om creatieve ideeën en projecten te realiseren.
  4. Bundeling van krachten: (kleine) bedrijven worden gestimuleerd om samen te werken om unieke ervaringen te creëren.

- Kwaliteit boven kwantiteit: de focus ligt op minder, maar kwalitatief hoogwaardige projecten die ook bijdragen aan natuurherstel of klimaatverbetering.
- Monitoring en evaluatie: de gemeente wil de ontwikkelingen nauwlettend volgen door het aantal bezoekers, de werkgelegenheid en de uitgaven te meten. Hiervoor zoekt ze samenwerking met Planbureau Fryslân.

Ontwikkelpunten

- Positionering als ‘rustige, groene plek’ en ‘uitvalsbasis’: Weststellingwerf wil zich profileren als een gemakkelijk bereikbare, rustige en groene bestemming. Ideaal als startpunt voor het verkennen van nabijgelegen natuurparken zoals Weerribben-Wieden en het Drents-Friese Wold, en culturele bezienswaardigheden zoals de Koloniën van Weldadigheid.
- Jaarrond aanbod: de gemeente wil zowel buitenactiviteiten (wandelen, fietsen, varen) als binnenactiviteiten (eten, tentoonstellingen, evenementen, musea) stimuleren om het hele jaar door aantrekkelijk te zijn.
- Er zijn vier belangrijke gebieden voor recreatieve en toeristische ontwikkelingen in beeld. Elk gebied krijgt een specifieke rol in de beleving van de gemeente:
  1. Noordwolde: wordt een culturele toegangspoort met veel recreatie, inclusief de herontwikkeling van het Spokeplas recreatiegebied.
  2. Rottige Meente, Brandemeer, Driewegsluis: hier staat de combinatie van natuur en recreatie centraal, met aandacht voor de verhalen over de ontstaansgeschiedenis, bijzondere planten & dieren en de rietteelt.
  3. Wolvega: Wolvega wordt de startplek voor sportieve activiteiten, met onder andere paardensport, en het Victoriapark als belangrijke evenementenlocatie.
  4. Lindevallei: de Lindevallei wordt een verbindende route met fiets-, wandel- en vaarroutes.

De gemeente Weststellingwerf wil faciliteren en ondernemers uitnodigen om plannen te maken en te realiseren, met als doel een versterkte beleefbaarheid van landschap en dorpen, waardoor Weststellingwerf een aantrekkelijke verblijfplaats en uitvalsbasis wordt voor zowel bewoners als bezoekers.

1. Inleiding

Dit is de nieuwe toeristische visie voor de gemeente Weststellingwerf. De gemeente heeft ambities en het potentieel om zich in de komende jaren door te ontwikkelen op recreatief en toeristisch gebied.

Aanleiding

Om de ontwikkelingen in recreatie en toerisme te sturen, ontwikkelde de gemeente deze visie. Een team van beleidsmedewerkers uit diverse domeinen zoals cultuur, evenementen, beheer van openbare ruimte, handhaving, ruimtelijke ordening, economie en duurzaamheid werkte hiervoor samen om globale ontwikkelkaders op te stellen. Vervolgens is input opgehaald bij ondernemers en stakeholders, zodat de visie aansluit bij de wensen, ervaringen en toekomstbeelden in het veld.

De toeristisch-recreatieve sector is van groot belang voor de gemeente Weststellingwerf. Toerisme & recreatie draagt onder andere bij aan:

1. Het vergroten van de werkgelegenheid in sectoren die gerelateerd zijn aan toerisme (bijvoorbeeld de retail).
2. Het versterken van ondernemerschap in economische sectoren die gerelateerd zijn aan toerisme.
3. Het instandhouden en versterken van sociaal- maatschappelijke voorzieningen en bedrijvigheid in dunbevolkte gebieden.
4. Het versterken van identiteit van inwoners door betere kennis van eigen ontstaansgeschiedenis.
5. Het aanzetten tot beweging, in de vorm van wandelen, fietsen en varen, wat positieve gezondheid bevordert.
6. Het behouden en versterken van de culturele en landschappelijke rijkdom en verscheidenheid.

Krijtlijnen voor een ontwikkelkader
Deze visie is geen statisch document, maar een dynamische koerswijzer voor de toekomstige ontwikkeling. De komende jaren zal deze koers samen met alle betrokken partijen worden uitgewerkt.

Na goedkeuring door de raad zal deze visie tevens de leidraad vormen voor nieuwe toeristische en recreatieve initiatieven, zoals bouwplannen en functiewijzigingen. Dit ontwikkelkader is gebaseerd op de gewenste gebiedsontwikkeling, zoals beschreven in hoofdstuk 9, en de algemene uitgangspunten en richtlijnen voor de ontwikkeling van aanbod en bestemmingen.



Samenhang in beleid
In de afgelopen jaren is er op provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau hard gewerkt aan de ontwikkeling van de toeristische sector. Provinciaal is de vitaliteit van de hele logiessector in kaart gebracht en vervolgens is er een actieprogramma gestart om ondernemers en gemeenten te ondersteunen bij recreatieve ontwikkelingen.

De vijf gemeenten in de regio Zuidoost Friesland, Heerenveen, Smallingerland, Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland, werken op het gebied van Recreatie en Toerisme, bestuurlijk en ambtelijk, al jaren samen. In maart 2022 hebben de vijf colleges een Regionale Toeristische Ontwikkelstrategie Zuidoost Friesland omarmd, waarin een regionale aanpak voor vitale logies is opgenomen.

Deze vijf gemeenten willen kaders ontwikkelen voor nieuwe initiatieven. Binnen deze kaders ondersteunen, stimuleren en faciliteren zij projecten die leiden tot een toekomstbestendig, duurzaam en evenwichtig logiesaanbod.

Een belangrijke bouwsteen voor de ontwikkeling van het toetsingskader moet worden gevormd door een drietal SWOT-analyses van de gebiedskenmerken van Zuidoost Friesland en de spreiding van logiesaccommodaties en toeristische voorzieningen. Deze SWOT wordt voor de ontwikkeling van de Toeristische Visie van Weststellingwerf als uitgangspunt gekozen.

Toerisme en recreatie
In deze visie behandelen we zowel toerisme als recreatie. Toerisme omvat bezoeken buiten de eigen woon- of werkomgeving die langer duren dan twee uur en een recreatief of zakelijk doel hebben (conform CBS-definitie). Recreatie verwijst naar vrijetijdsactiviteiten die inwoners in hun eigen omgeving ondernemen.

Toerisme en recreatie zijn twee verschillende begrippen, maar in de praktijk lopen deze begrippen vaak in elkaar over. Activiteiten zoals lange fiets- en wandeltochten en grotere evenementen zijn aantrekkelijk voor zowel toeristen als inwoners. Deze visie richt zich op beide groepen, zodat deze bijdraagt aan een prettige omgeving om te wonen, te ontspannen en te recreëren.

Het landschap en de beleefbaarheid daarvan geven in grote mate aan hoe kansrijk recreatieve ontwikkeling in een gebied is.

Bij verschillende gemeenten zien we dat de ontwikkelde visie op het gebied van toerisme & recreatie zich moeilijk laat vertalen naar concrete uitvoeringsplannen en toetsbare criteria.
We hechten er daarom in het ontwikkelproces van deze visie aan dat de ontwikkelde visie goed verankerd wordt binnen de gemeentelijke organisatie, dat ondernemers duidelijke kaders krijgen voor nieuwe ontwikkelingen en dat de visie past binnen de landelijke, provinciale en regionale ontwikkelingen.

Uitgangspunten

Dit realiseren we door te werken volgens de drie uitgangspunten.

Samenwerking met het ambtelijk team
Vanaf de start werken we binnen de gemeentelijke organisatie met een breed, integraal team van ambtenaren. Alle betrokken domeinen krijgen een plek in het proces en ambtenaren (& bestuurders) leveren input aan de totstandkoming van de visie. Dit proces wordt begeleid door de bureaus Kiemkr8 en Leisurebrains. Zo zorgen we ervoor dat de opgestelde visie verankerd wordt binnen de verschillende beleidsdomeinen.

Input van ondernemers en stakeholders
Realisatie van de visie ligt bij een voorwaardenscheppende overheid met een beslissende rol voor huidige en toekomstige ondernemers en stakeholders die actief zijn binnen de gemeente. Essentieel is dat deze betrokken worden en dat ze ook daadwerkelijk iets aan hun medewerking hebben. Op deze manier motiveren we niet alleen deel te nemen in het proces, maar ook om daarna



met de uitkomsten aan de slag te gaan.

Duurzaam & vervlochten

Ondernemers en gemeente zorgen samen dat recreatie & toerisme ook een bijdrage gaat leveren aan de andere ambities van de gemeente. Dit doen we aan de hand van het model Circulair Ondernemen van Vereniging Circulair Friesland. In dit model wordt gekeken naar Energie, Water, Biodiversiteit, Culturele Diversiteit, Gezondheid & Welzijn, Toegevoegde waarde en Hoogwaardig hergebruik van materialen.

Werkwijze

Het opstellen van de nieuwe toeristische visie gebeurt in vier fasen:

Fase 1. Deskresearch en startnotitie

Met een gecommitteerd gemeentelijk team worden trends en ontwikkelingen in kaart gebracht en per gemeentelijk domein de relevante ontwikkelingen inzichtelijk gemaakt. Dit biedt globale kaders die getoetst kunnen worden met ondernemers.

Fase 2. Ondernemersparticipatie en stakeholders

Op basis van de startnotitie wordt de volgende fase voorbereid. Door individuele- en groepsgesprekken te voeren over de inhoud van de startnotitie worden de ondernemers en stakeholders in en buiten de gemeente betrokken. Dit leidt tot een kwalitatief en kwantitatief inzicht in het bestaande aanbod, inzicht in de beelden en ideeën bij ondernemers en stakeholders. Tevens wordt in deze fase duidelijk waar overlap en verschillen in gemeentelijke en ondernemersinzichten zit.

Fase 3. Vaststellen ontwikkelpad en visiedocument

Op basis van de startnotitie en alle opgehaalde input worden concrete ontwikkelkansen op het gebied van recreatie en toerisme uitgewerkt. Er word gezorgd voor een uitnodigend perspectief waar input vanuit ondernemers en stakeholders herkenbaar is. Op deze manier formuleren we een breed gedragen toeristische visie met realistische doelen passend binnen het beleid en de ambities van de gemeente.



Fase 4. Uitvoeringsagenda en krijtlijnen ontwikkelkader

Op basis van de nieuwe toeristische visie gaan we samen met ambtenaren van diverse betrokken domeinen aan de slag met de uitvoeringsagenda. We staan stil bij de consequenties van de nieuwe visie voor een ontwikkelkader om zicht te krijgen op de benodigde toetsingskaders en beleidsregels om nieuwe initiatieven te beoordelen.

2. Ambities 2026-2031

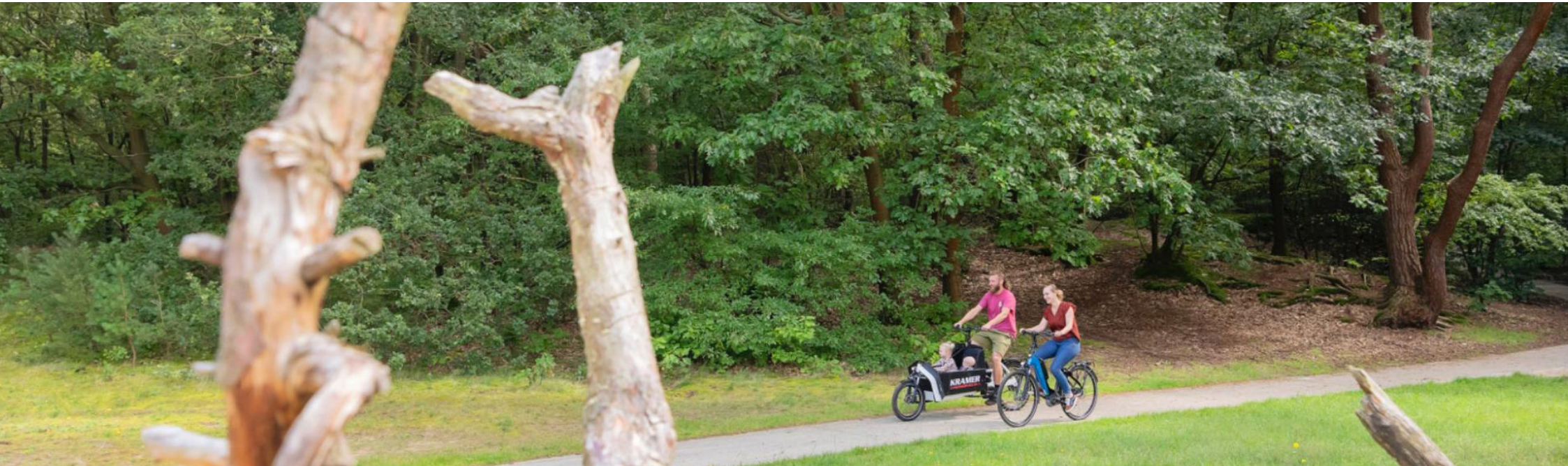
Vanuit de visie dat recreatie en toerisme moeten bijdragen aan de brede welvaart en dus het belang van de burgers (en ondernemers) in Weststellingwerf moeten dienen, heeft de gemeente de volgende ambities geformuleerd.

In 2031 heeft elke inwoner van de gemeente profijt van de gastvrijheidseconomie en heeft de sector bijgedragen aan een prettige woon- en werkomgeving, het behoud van natuur en cultuurhistorisch erfgoed en toekomstbestendige banen voor de beroepsbevolking.

De gemeente Weststellingwerf ontwikkelt zich van een relatief onontdekte regio naar een bestemming die zichtbaar en beleefbaar is voor inwoners en bezoekers, waar zij volop kunnen genieten van een plezierige en vitale leefomgeving en een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

De gemeente ontwikkelt op recreatief terrein haar eigen kernkwaliteiten. Dat betekent dat bezoekers komen voor het verhaal van de regio en de versterkte kwaliteiten van natuur, cultuur(historie), landschappen en kernen.

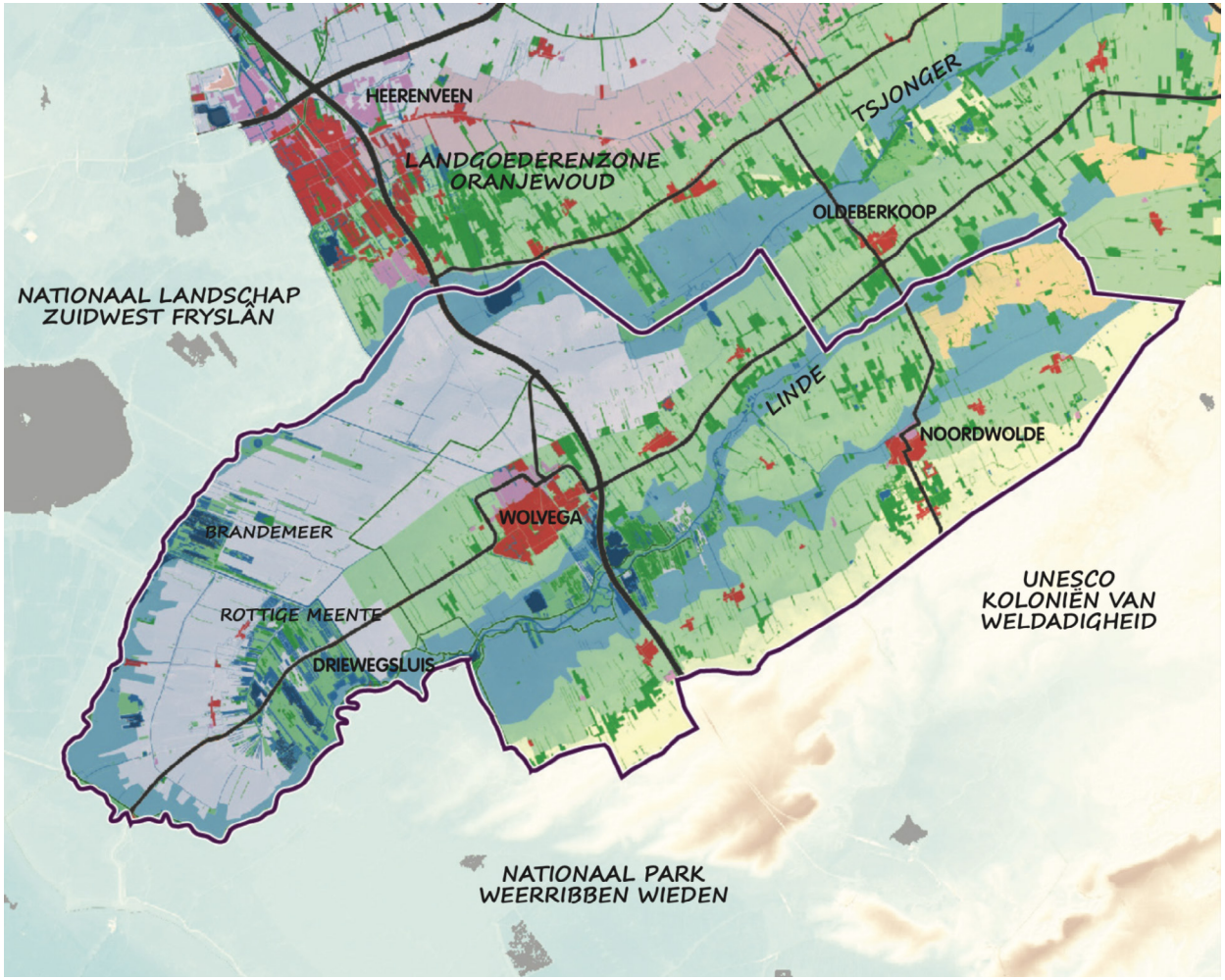
Deze ambities liggen in lijn met de in 2022 opgestelde Regionale Toeristische Ontwikkelstrategie Zuidoost Friesland. Naast eerdergenoemde ambities heeft de gemeente Weststellingwerf de wens om het ondernemerschap in de regio uit te bouwen en te versterken. De focus ligt hierbij op het versterken van de kwaliteit in de vorm van gastvrij, innovatief, circulair en duurzaam ondernemerschap. Het landschap vormt de basis en profiteert van de toeristische ontwikkelingen.



3. Landschap & beleving

Zoals eerder genoemd is het landschap de basis voor de ontwikkeling van deze toeristische visie. Er is daarom gestart met een verkenning van het gebied. Op basis van deze verkenning is de gemeente opgedeeld in negen deelgebieden. Hierna beschrijven we elk deelgebied kort met de focus op recreatie en toerisme. Hierdoor ontstaat een goed beeld van de huidige situatie.

Zoals in de figuur hiernaast is te zien, zijn op of aan de randen van de gemeente de grotere publiekstrekkers gesitueerd. Het waterrijke gebied Zuidwest Fryslân, Unesco Werelderfgoed de Koloniën van Weldadigheid, verschillende Nationale Parken en Sportstad Heerenveen. De gemeente ligt centraal en kan hiermee haar gasten een zeer gevarieerd aanbod bieden. Met deze visie willen we bezoekers aanleiding geven en verleiden om het gebied als uitvalsbasis te gebruiken.



Figuur 1. Landschapskaart van de gemeente met toeristische parels aan de gemeentegrenzen

In de volgende figuren worden de negen deelgebieden en hun kenmerken in het kort beschreven:

1. Noordwolde

Noordwolde is het vlechtdorp van Nederland met een rijke historie. De Rietvlechtschool/Vlechtmuseum vertelt hier het verhaal. Het gebied rondom Noordwolde sluit aan op het Unesco Werelderfgoed De Koloniën van Weldadigheid. Hier zijn al enkele recreatieve parels zoals de Spokeplas.



2. Koloniën van Weldadigheid

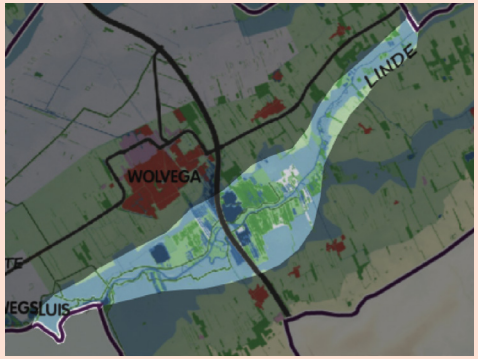


De Oost- en Westvierdeparten, de smalle en lange strook aan de zuidoostkant van de gemeente grenst aan het Drentse deel van de Koloniën van Weldadigheid. Dit gebied is uniek, echter op dit moment is het nog niet herkenbaar als deel van de Koloniën en is de beleving beperkt. Er zijn enkele aantrekkelijke locaties in het gebied waar je ook met een paard kunt verblijven.



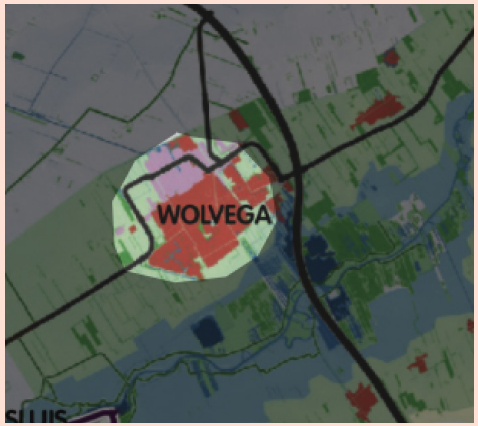
3. De Lindevallei

Het stroomgebied van De Linde is een schitterende recreatieve verbindingszone tussen de oost- en westelijke parels aan de randen van de gemeente. In het natuurgebied rondom de meanderende Linde is een goed onderhouden fiets- en vaarroute van oost naar west aanwezig. Deze verbindt de plaatsen Noordwolde, Wolvega en de Driewegsluis.



4. Wolvega

Wolvega heeft een bijzondere functie in het geheel. De ligging op de kruising van de A32 en de N351 en aan de spoorlijn Meppel-Leeuwarden maken de plaats goed bereikbaar en een prima uitvalsbasis om de omgeving te verkennen. Ook is de plaats een gezellige stopplaats voor fietsend recreanten in de regio. Er zijn horeca en winkels aanwezig.



5. Rottige Meente en Brandemeer

Rottige Meente en Brandemeer zijn unieke natuurgebieden met elk een eigen verhaal. Door de afwisseling van water en droge plekken, vind je er veel bijzondere dieren, zoals vuurvlinders en planten in deze voormalige veenpolder. Daarnaast is de zeearend dit jaar inmiddels ook in het gebied gespot. Overal in Rottige Meente is erfgoed zoals oude veensluisjes, molentjes en turfhuisjes te vinden. De kern van het gebied is het best bereikbaar te voet of per kano. Aan de rand van het natuurgebied liggen een aantal kleine dorpjes zoals Munnekeburen, Scherpenzeel, Spanga en Nijetrijne, die aan Giethoorn doen denken. Deze Natura 2000 gebieden worden omschreven als kwetsbaar.

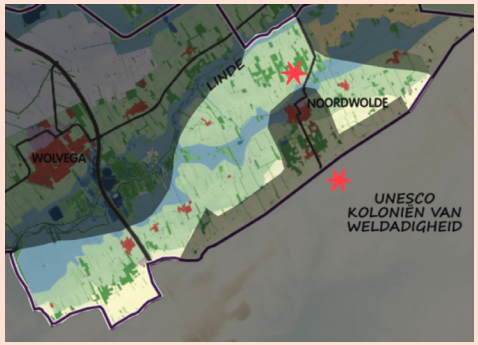


6. Friese Eslandschap

Dit deel van de gemeente bestaat grotendeels uit zandgronden zoals je ze ook veel in Drenthe ziet. Aan de zuidgrens van de gemeente start het Nationaal Park Drents Friese Wold.

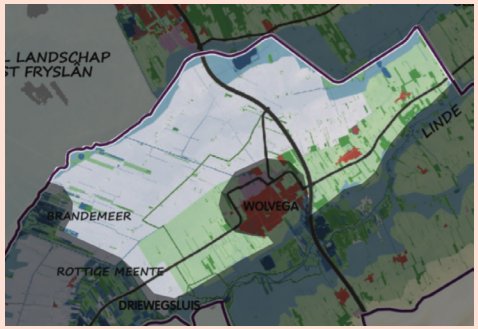


7. Kleinschalig landbouwgebied onder de Linde



Dit gebied kenmerkt zich door kleinschalige landbouw. In Boijl is wellnesscentrum Het Friese Woud gevestigd. De verhalen omtrent de Friese Waterlinie horen ook bij dit gebied, echter zijn de 'beleefbare' elementen zoals de schansen nauwelijks zichtbaar in het gebied.

8. Agrarisch gebied rond Wolvega



Het gebied ten westen en noorden van Wolvega, tot aan de Rottige Meente, is een relatief vlak en kaal landbouwgebied. Dit gebied is op dit moment niet recreatief aantrekkelijk. Mogelijk dat de geplande ontwikkeling van natuur rondom de Tjonger hier meer mogelijkheden gaat brengen. Het gebied aan de oostkant van Wolvega heeft ook een agrarisch karakter, maar is als fietsgebied wat aantrekkelijker. Voor fietstochten kan de verbinding met bijvoorbeeld Katlijk (en Oranjewoud) gemaakt worden.

9. Westelijk van Rottige Meente



Ook dit gebied heeft voornamelijk een agrarisch karakter. Bij Langelille is de verbinding naar het Tjeukemeer eenvoudig. Hier zijn een jachthaven met bootverhuur aan de Tjonger, een vakantiepark en een leuk strand. De ligging tussen de NNN gebieden, het Tjeukemeer en het grootste laagveengebied van Europa, Nationaal Park Weerribben en Wieden is interessant. Vanaf Spanga loopt de verbindingsweg naar Ossenzijl en de Weerribben-Wieden. Indien het in de toekomst noodzakelijk is om landschappelijke aanpassingen te doen om de natuurwaarden in de kwetsbare gebieden te behouden, door bijvoorbeeld waterpeilverhoging, dan zijn recreatieve ontwikkelingen hier zeker denkbaar.

4. huidig aanbod

Weststellingwerf is een gemeente met een toeristisch aanbod, dat zich kenmerkt door kleinschaligheid.

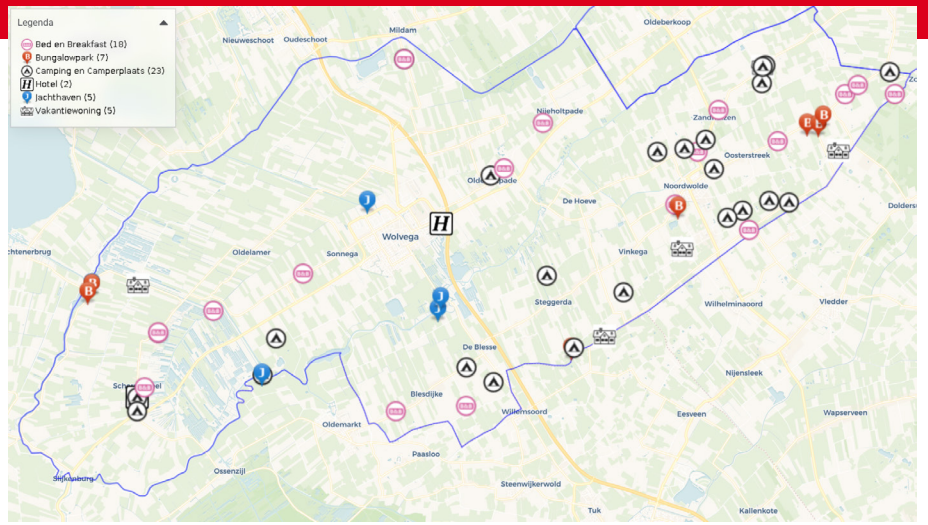
Verblijfsaanbod

In totaal telt de gemeente 23 kampeerterreinen (incl. camperplaatsen), 6 vakantieparken, 2 hotels en 4 groepsaccommodaties. In de gemeente zijn naar schatting 15 B&B's. Het exacte aantal is door het ontbreken van een meldingsplicht niet nauwkeurig te bepalen.

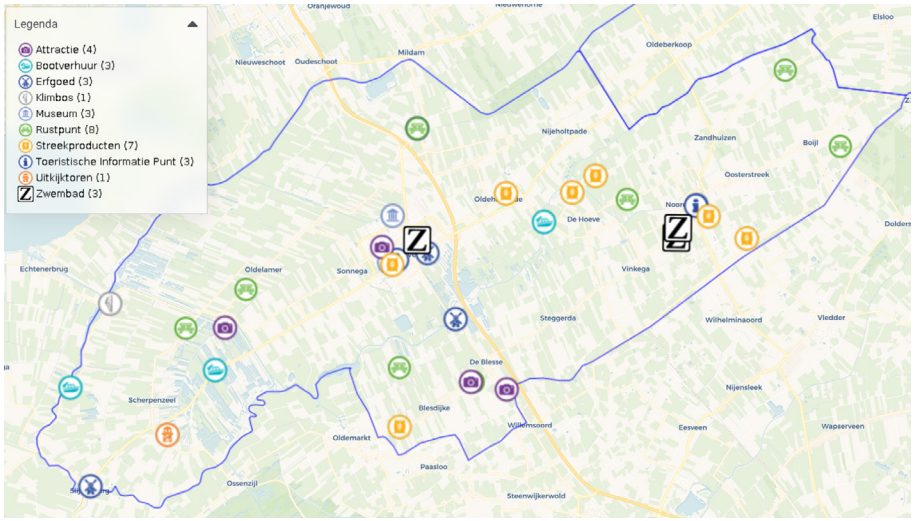
Clusters van dag- en verblijfsrecreatie liggen rond Noordwolde, Wolvega en aan de zuidrand van de gemeente. Een belangrijk deel van de gemeente heeft een agrarisch karakter met B&B's en boerencampings.

Dagrecreatief aanbod

In de beide kaarten hiernaast is het aanwezige aanbod aan verblijfs- en dagrecreatieve bedrijven zichtbaar. (In verband met de leesbaarheid zijn routestructuren hier niet getoond.) Het dagrecreatieve aanbod biedt onder meer erfgoed, zwemgelegenheden, musea, streekproducten, een indoor speelhal en de drafbaan Victoria Park in Wolvega.



Figuur 2. Overzicht huidig geregistreerd verblijfsaanbod in de gemeente



Figuur 3. Huidig geregistreerd aanbod dagrecreatieve bedrijven

5. Doelgroepen

Merkstrategiebureau MarketResponse heeft in samenwerking met acht provincies zeven leefstijlen geïdentificeerd. Deze leefstijlen geven inzicht in de behoeften van mensen tijdens hun vrije tijd of vakantie, en tonen de uiteenlopende voorkeuren tussen rustzoekers en avontuurzoekers. We



beschikken niet alleen over een gedetailleerd profiel van deze leefstijlen, maar weten ook waar in Nederland de vertegenwoordigers van deze leefstijlen woonachtig zijn, welke wensen zij hebben en hoe zij effectief bereikt kunnen worden.

Met deze Leefstijlvinder is via postcodesegmentatie ook zichtbaar wat het profiel is van de bewoner van Weststellingwerf. Dit is natuurlijk niet de gast die hier gaat verblijven, maar is wel een belangrijke bezoeker voor dagattracties, horeca, natuurgebieden en detailhandel.

Er zijn in Weststellingwerf relatief veel Rustzoekers en Verbindingzoekers in de gemeente. Het combineren van recreatieaanbod voor bewoners en toeristen geeft bij het ontwikkelen van dagrecreatief aanbod de beste basis voor een economisch haalbaar businessmodel. (Zie bijlage 4)

In de SWOT-analyse Zuidoost Friesland is het huidige aanbod gecombineerd met de landschappelijke kwaliteiten van Weststellingwerf. Daaruit is met het Leefstijlvinder-model geconcludeerd dat de doelgroepen Avontuurzoekers en Inzichtzoekers kansrijk zijn voor Weststellingwerf.

Avontuurzoekers gaan graag van de gebaande paden, houden van natuur en bijzondere ervaringen en vinden in het Zuidwesten van de gemeente diverse kleinschalige mogelijkheden. Deze doelgroep wordt aangetrokken door de ongerepte natuur van Rottige Meente, Brandemeer en Weerribben-Wieden. De Inzichtzoeker is nieuwsgierig, kiest een plek als uitvalsbasis en bezoekt de vele nabijgelegen parels in en rond Weststellingwerf.

Rond Noordwolde zien we ook ruimte voor Verbindingzoekers, die een combinatie van natuur en faciliteiten op prijs stellen en genieten op campings en parken met recreatiemogelijkheden voor het hele gezin.

Lees meer over de Leefstijlvinder op www.leefstijlvinder.nl.

6. Marktontwikkelingen

De recreatiemarkt staat niet stil. Nieuwe ontwikkelingen moeten inspelen op kansen die de veranderende markt met zich meebrengt. In deze paragraaf sommen we een aantal belangrijke trends en ontwikkelingen op, die mogelijk van invloed zijn op de ontwikkelkansen voor toerisme en recreatie in de gemeente Weststellingwerf. Daarna schetsen we een aantal regionale ontwikkelingen die kansen bieden voor Weststellingwerf.

Afname van groei
In de meest recente raming van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC) wordt verwacht dat de groei van toerisme in Friesland 10% is in aantal verblijfsgasten van 2023 tot 2035. Landelijk ligt dit cijfer op 24%. Dit betekent dat groei hier niet vanzelf gaat en dat ondernemingen en regio's met echt onderscheidend aanbod bezoekers moeten verleiden.

Er komen steeds meer mensen in Nederland
De Nederlandse bevolking zal de komende decennia blijven groeien, tot rond de 18,9 miljoen in 2035 en 19,6 miljoen in 2050. Daarna zal de groei waarschijnlijk weer vertragen. Deze aantallen zijn overigens sterk afhankelijk van het migratiesaldo en kunnen ook nog flink hoger uitvallen. Volgens Planbureau Fryslân ligt het groeitempo van Weststellingwerf iets hoger dan in de rest van Friesland, met een groei van 8,6 % van 26.500 in 2025 naar 28.900 in 2050. De groei in aantal Nederlanders is positief voor de toeristische vraag, de groei in aantal inwoners is positief voor de recreatieve vraag.

Meer vakanties in Nederland
Met name door het stijgend aantal inwoners van Nederland, de verwachting dat de vakantieparticipatie de komende jaren verder toeneemt (van 83,1% naar 84% in 2030) en de stijgende vakantiefrequentie (van 2,83 in 2018 naar 2,95 per jaar in 2030), wordt verwacht dat het aantal binnenlandse vakanties de komende jaren stijgt van 17,7 miljoen naar ruim 20 miljoen in 2030 (Bron: Celth/NBTC-NIPO).

Er komen steeds meer vitale ouderen
De vrijetijdssector dient rekening te houden met een omvangrijke en groeiende groep (alleenstaande) ouderen die een hoger consumptieniveau kennen dan de andere leeftijdsgroepen. Het aantal 65-plussers loopt naar verwachting op van 3 miljoen in 2016 naar 4,8 miljoen rond 2040. In 2016 ging 74% van de 5,4 miljoen Nederlandse senioren op vakantie. Gemiddeld ging de 55-plusser 3 keer per jaar op vakantie, wat hoger ligt dan gemiddeld (2,7 keer). In totaal ondernamen senioren 11,4 miljoen vakanties. Van alle vakanties van Nederlanders wordt daarmee bijna een derde ondernomen door senioren.
Senioren gaan relatief vaak op vakantie in eigen land (54% van alle vakanties). Voor de gehele Nederlandse bevolking ligt de verhouding binnenland/buitenland op 49%/51%. De provincies Limburg, Gelderland en Drenthe zijn daarbij het meest populair.

De komende jaren wordt een verdere groei van het aantal senioren verwacht. De omvang van de groep groeit volgens ramingen van het CBS verder in aantal naar 6,6 miljoen in 2030 (37% van de bevolking). Met name voor het leeftijdssegment 75-plus wordt een sterke groei verwacht. NBTC-NIPO Research verwacht dat het aantal vakanties van senioren tot en met 2030 groeit met 26%. Door de relatief sterke groei van het aantal 75-plussers zal deze groep ook op de vakantiemarkt sterk aan belang winnen.

Er zijn steeds minder jongeren (en die gaan écht anders op vakantie)
Er komen steeds minder jongeren en die gaan niet meer 'traditioneel' met tent of caravan op vakantie, maar stellen steeds hogere eisen aan hun verblijf en maken veel gebruik van social media. Onder invloed van technologische innovaties en onder een groeiend besef van duurzaamheid zijn ze op zoek naar een unieke vakantiebeleving.



Huishoudens in allerlei samenstellingen
Er komen steeds meer samengestelde gezinnen, eenoudergezinnen en grootouders die met de kleinkinderen op vakantie gaan. Groepen die zich rond een bepaald thema of onderwerp samenpakken en samen op vakantie of eropuit gaan (mindfulness, sport, natuurbeleving, spiritualiteit etc.).

Technologische innovaties
Innovaties zorgen ervoor dat, op steeds meer gebieden, de rol van mensen kan worden overgenomen. Deze ontwikkelingen bieden bedrijven kansen om gasten betere service en beleving te bieden en tegelijkertijd kosten te besparen.

Duurzaamheid is steeds belangrijker
Ondernemers en consumenten lijken zich in toenemende mate bewust te worden van de noodzaak tot duurzaam ondernemen en consumeren. De mate waarin daarnaar gehandeld wordt, verschilt echter nog.

Toenemende concurrentie dwingt tot het aanbieden van een onderscheidend product
De concurrentie is moordend: het verblijfsrecreatieve aanbod in Nederland is de afgelopen decennia sterk toegenomen. Gasten willen met een verhaal thuiskomen, iets beleefd hebben. Ook de concurrentie in het buitenland neemt toe.

Steeds meer concerns actief in Nederland
Traditionele familiebedrijven moeten sterk concurreren met Nederlandse en buitenlandse concerns (ketens) die met een sterke marketingformule een steeds groter deel van de markt bereiken.

Intermediairs zijn niet meer weg te denken
Intermediairs (Online Travel Agencies als Booking.com en AirBnB) nemen een steeds belangrijkere rol bij het vinden van de gast. Bedrijven met weinig marketingbudget of een (te) beperkt onderscheidend vermogen zijn steeds meer afhankelijk van deze partijen, waardoor druk op marges ontstaat.

Persoonlijk contact van belang
Kleinschalige (familie)bedrijven moeten het meer en meer hebben van hun productformule en persoonlijk klantencontact. Gasten komen niet alleen voor het bedrijf, de locatie, de faciliteiten of de omgeving, maar ook voor het persoonlijke contact met de gastheer of gastvrouw.

Steeds meer bijzondere verblijfseenheden, meer luxe en comfort
Bijzondere, onderscheidende verblijfseenheden zijn steeds meer in trek. Luxe en comfort zijn steeds meer de norm in plaats van de uitzondering. Steeds meer consumenten kiezen voor deze luxe en willen ontzorgd worden op hun vakantie. Anderzijds zien we ook een trek naar “back to basics”.

Van beleving naar betekenis
Het is steeds belangrijker als om bedrijf een ‘eigen profiel’ (een verhaallijn) aan te kunnen bieden. We gaan van beleving naar betekenis. Een deel van de consumenten vindt zingeving belangrijk als onderdeel van hun vakantiebeleving.

Ontwikkelingen samengevat

Het aantal binnenlandse vakanties zal de komende jaren nog verder toenemen. Een groot deel van deze groei is onder andere een gevolg van het groeiend aantal senioren dat voldoende bestedingsmiddelen heeft en met ‘een verhaal’ wil thuiskomen. In veranderende gezinssamenstellingen, onder invloed van technologische innovaties en onder een groeiend besef van duurzaamheid, zijn zij op zoek naar een unieke vakantiebeleving en dagrecreatieve invulling. Hiervan profiteren ook de bewoners uit de regio.

Deze ontwikkelingen aan de vraagkant dwingen niet alleen de bestaande accommodaties tot innovaties, maar dwingen ook nieuwkomers om te komen tot een product dat aansluit op deze wensen.

Je moet als ‘markttoetreder’ simpelweg onderscheidend zijn om zo je eigen doelgroep naar je bedrijf te trekken. Het heeft weinig nut om aanbod te ontwikkelen dat neerkomt op ‘meer van hetzelfde’.

Belangrijke ontwikkelingen in de regio

Kansen door UNESCO status
Met de status van UNESCO Werelderfgoed zullen de Koloniën van Weldadigheid, en daarmee Noordwolde, waarschijnlijk meer bezoekers trekken. Dit biedt kansen voor lokale ondernemers en toeristische organisaties om hun aanbod aan te passen en uit te breiden. Ook de verbinding vanuit Weststellingwerf met het veelbezochte Weerribben-Wiedengebied biedt daarvoor kansen. Grensoverschrijdende samenwerking (Drenthe/Friesland/Overijssel) is cruciaal voor het benutten van deze kansen.

Duurzaamheid en herbestemming
Er worden inspanningen geleverd om historische gebouwen in onder andere de Koloniën van Weldadigheid te restaureren en een nieuwe bestemming te geven. Dit past binnen de groeiende trend van duurzaam toerisme en kan ecologisch bewuste bezoekers en cultuurliefhebbers aantrekken. De Filmkerk Wolvega van regisseur Steven de Jong in Oldeholtwolde is hiervan een goed voorbeeld. Daarnaast zijn er locaties die ruimte hebben voor een bredere bestemming dan het huidige gebruik, zoals het Victoriapark, Kerk op de Hoogte en gebouw De Ark.

Cultuurhistorische ervaringen
De historie rond turf- en rietwinning in de Rottige Meente, het Nationaal park Weerribben-Wieden, het Nationaal Vlechtmuseum en het UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid bieden unieke cultuurhistorische verhalen, wat aantrekkelijk is voor (inter)nationale toeristen die geïnteresseerd zijn in geschiedenis en cultuur.



Natuur en recreatie
Weststellingwerf heeft prachtige natuurgebieden, zoals de Rottige Meente, het Brandemeer en de Lindevallei. Buiten deze gebieden is het landschap voornamelijk functioneel agrarisch.
De gemeente wil met ondernemers, natuurorganisaties en inwoners zoeken naar manieren om de natuurwaarden buiten de natuurgebieden te vergroten. (Bron: Omgevingsvisie Weststellingwerf). De omgeving van de Rottige Meente en de Koloniën van Weldadigheid, inclusief de drie Nationale Parken die grenzen aan de gemeente (Weerribben-Wieden, Drents-Friese Wold en Dwingelderveld), bieden uitstekende mogelijkheden voor natuurgerichte activiteiten zoals wandelen, fietsen, varen en paardrijden. Dit past binnen de trend van toeristen die op zoek zijn naar natuurervaringen.

Kansen ontstaan door het nieuwe European Wetland Center in Ossenzijl van Staatsbosbeheer, dat in 2026 opengaat. Het nieuwe centrum wordt een belangrijke poort tot het Nationaal Park Weerribben-Wieden en Rottige Meente. Op langere termijn zal de vernatting van de veenweidegebieden en de transformatie van landbouw naar natuur en andere vormen van landbouw in het gebied tussen Weerribben-Wieden en Rottige Meente waarschijnlijk perspectieven bieden voor nieuwe waterrecreatie.

Natuur en recreatie vragen beiden actief beheer, enerzijds om de biodiversiteit te beschermen en anderzijds om de toegankelijkheid voor inwoners en gasten te kunnen behouden.

Als voorbeeld noemen we de sterk toegenomen ganzenpopulatie die op verschillende plaatsen met hun uitwerpselen voor verzuring van de bodem en water zorgt en daarmee zwemplassen onaantrekkelijk maakt.

Logiesaanbod ontwikkeling
Op dit moment is het logiesaanbod rondom Noordwolde niet overal even vitaal. Dit heeft negatieve gevolgen voor de lokale economie. De hoop is dat er in 2026 nieuwe recreatieve ondernemingen worden gestart.

In Heerenveen komt een hotel met ruim 100 kamers van een andere staak van de familie Van der Valk dan in Wolvega actief is. Dit zal aanvullende inspanningen vergen om extra doelgroepen te vinden, omdat de sportgroepen die in Heerenveen schaatsen, voetballen en turnen, straks een keuze hebben. Het hotel heeft plannen voor een uitbreiding van kamers en de toevoeging van een luxe wellnessgelegenheid.

Concluderend kunnen we stellen dat er veel ontwikkelingen spelen, die vragen om een actieve en faciliterende gemeente, zodat ondernemers uitgenodigd worden om plannen te maken en te realiseren. Door een stevige vervlechting van Weststellingwerf met haar buurgemeenten binnen Zuidoost Friesland en met Steenwijkerland en Westerveld, wordt de beleefbaarheid van landschap en dorpen versterkt. Weststellingwerf wordt daarmee een aantrekkelijke verblijfplaats en uitvalsbasis naar de regio voor bewoners en bezoekers.


Peter Nijenhuis op flickr.com

7. SWOT-analyse en confrontatiematrix

In dit hoofdstuk hebben we uit de bevindingen van de analyse, (groeps)gesprekken met beleidsmedewerkers, bewonersvertegenwoordigers, ondernemers en andere stakeholders de elementen geordend als Sterktes, Zwaktes, Kansen en Bedreigingen.

Om vanuit de lange lijst met items te komen tot strategische speerpunten worden de items geconfronteerd. In bijlage 2 is de volledige lijst van confrontaties terug te vinden. In dit hoofdstuk is het samengevatte overzicht opgenomen. Uit deze confrontaties is af te leiden wat de belangrijkste kansen en opgaven zijn die de input vormen voor deze visie, het doel en de strategie. Deze uitwerking is te lezen in het volgende hoofdstuk.

Sterktes

- Noordwolde vlechtdorp van Nederland, sterk cultuurhistorisch verhaal.
- Centrale ligging tussen Nationale Parken Drents-Friese Wold, Weerribben-Wieden, Dwingelderveld, Unesco Koloniën van Weldadigheid, Landgoed De Eese, Landgoederenzone Oranjewoud, Friese merengebied en Sportstad Heerenveen.
- Oost- en Westvierdeparten zijn een onderdeel van Unesco Werelderfgoed
- Divers landschap: combinatie van veenweidegebieden, water (zoals de Lindevallei, Rottige Meenthe en Brandemeer), bossen (Noordwolde) en karakteristieke dorpjes.
- Goede verbindingen via snelwegen en spoor.
- Wandelen en fietsen via knooppuntroutes.
- Kwalitatieve toppers zoals culinair restaurant Smink, camperplek van het jaar Lindedal, modernste drafbaan van Nederland, Victoria Park.
- Veel hippisch aanbod, drafbaan Victoria Park, logies met stal, maneges, ruiter- en menroutes.

Zwaktes

- Beperkte toeristische capaciteit: aantal slaapplaatsen, horeca-aanbod, dagrecreatie. Veel kleinschalig aanbod.
- Recreatief aanbod is seizoensgebonden: sterke piek in zomermaanden, weinig aanbod in herfst/winter.
- Weinig avondhoreca in Noordwolde.
- Door nadruk op efficiency en schaal(ruilverkaveling) missen agrarische landschappen natuurbeleving.
- Het logiesaanbod rondom Noordwolde is niet overal even vitaal.
- Ontbreken van stevige exploitatie horeca bij Spokedam.
- Gebrek aan toeristische ‘ankerpunten’: geen duidelijke publiekstrekkers, onderscheidend vermogen en iconen.
- Beperkte uitgaven voor productontwikkeling en beperkte toeristische middelen beschikbaar bij de gemeente.
- Publiekstrekkers liggen op de rand of net buiten gemeentegrenzen, waardoor er gevaar is dat de gemeente als ‘doorreis gebied’ wordt gezien.
- Beleefbaarheid van verhalen in het landschap is matig (bijvoorbeeld de verhalen van de Friese Waterlinie en Oost- en Westvierdeparten).
- B&B en AirBnB’s niet volledig in beeld door ontbreken meldingsplicht.
- Weinig kwantitatieve data over recreatie en toerisme in de gemeente beschikbaar. Wel over Zuidoost Friesland.
- Onderhoud en beheer van voorzieningen laat op te wensen over bij zwemplas Wolvega(Vlinderslag).
- Verhalen van het verleden worden nog te weinig gekoppeld aan het heden, daardoor worden doelgroepen gemist, die wel aantrekkelijk zijn voor nu en de toekomst.

Kansen

- Vervlechten:
  1. Samenwerking over de gemeente- en provinciegrenzen en themalijnen met elkaar verbinden.
  2. Samenwerking over de interne gemeente domeinen heen, recreatie en toerisme als middel om doelen te bereiken.
  3. Samenwerking van de gemeente met Ondernemend Weststellingwerf en natuurorganisaties om creatieve initiatieven te koppelen en gezamenlijke projecten te begeleiden.
- Noordwolde en Oost- en Westvierdeparten in verbinding met UNESCO Koloniën van Weldadigheid ontwikkelen als volwaardige bestemming, naast o.a. Frederiksoord en Veenhuizen.
- Gebiedsontwikkeling rond Spokeplas.
- Vrijetijdslandschap Wolvega als verblijfscentrum met dagrecreatief aanbod,voor bewoners en gasten.
- Linde en de Tjonger; mogelijkheden voor recreatieve activiteiten.
- Meer aandacht voor verduurzaming en vergroening i.c.m. agrotoerisme.
- Erfgoed (o.a. kerken, zuivelfabrieken en boerderijen) benutten voor de vrijetijdseconomie, hiermee krijgt het gebied een authentiek karakter en worden verhalen beleefbaar in het landschap.
- Bij ruimtelijke opgaven verkennen en vastleggen welke potentie een landschap heeft voor R&T en met behulp van welke ingrepen deze te realiseren is.
- Nieuwe impulsen voor landschapsontwikkeling via bossenstrategie Friesland, landgoedwonen en vernatting van beekdalen Linde en Tjonger.
- Omliggende regio's kampen met overvloed aan bezoek e/o gebrek aan accommodaties in hoogseizoen.
- Sport, gezondheid en toerisme: koppelkansen via padel, voetbal, hyrox, trainingsfaciliteiten en koppeling met Sportstad Heerenveen biedt versterking van de schouderseizoenen.
- Cultuur en toerisme; koppelkansen om met cultureel aanbod het toeristisch aanbod te versterken.
- Hernieuwde dynamiek en samenwerking bij ondernemers door samenwerking in 'Ondernemend Weststellingwerf'.
- Groei van vraag naar recreatie en toerisme.
- Toenemend aantal senioren met voldoende bestedingsruimte.
- Kleinschaligheid in combinatie met authentieke ervaringen en persoonlijke benadering.
- Toenemende vraag naar enerzijds luxe en anderzijds back to basic, beide eigentijds.
- Gemeente wil met ondernemers, natuurorganisaties en inwoners naar manieren om de natuurwaarden buiten de natuurgebieden te vergroten (Omgevingsvisie Weststellingwerf).
- Friesland is koploper op gebied van circulariteit, producten uit de regio kunnen daarmee herontdekt e/o geherwaardeerd worden.

Bedreigingen

- Stikstofproblematiek beperkt ontwikkelmogelijkheden bij Natura 2000 in het zuiden van de gemeente.
- Beperkte middelen natuurbeheerders beperken toegankelijkheid gebieden.
- Bodemdaling in veenweidegebieden (o.a. gevolgen voor infrastructuur en gebouwen).
- Vergrijzing en ontgroening: minder toeristisch ondernemerschap, minder beschikbare arbeidskrachten en minder draagvlak.
- Verlies van voorzieningen in dorpen: minder aantrekkelijk voor toeristen.
- Concurrentie van sterke toeristische regio's.
- Plattelandsontwikkeling, stoppende agrariërs, nieuwe bestemmingen zoals energieopwekking op voormalig agrarisch land veranderen de aanblik.
- Bouw groot Van der Valk Hotel in Heerenveen.

Confrontatiematrix met strategische adviezen

Sterktes × Kansen (S–O) = Groeien

1. Ontwikkel Noordwolde als groene en culturele toegangspoort tot omliggende topbestemmingen, gekoppeld aan Unesco Wereld Erfgoed De Koloniën van Weldadigheid, Vlechtmuseum, Tramremise, Friese brug (voormalig marechaussee locatie) en Koloniehuisjes én een nader te bepalen eigentijdse 'must see'.

2. Positioneer Weststellingwerf als rustige, groene 'uitvalsbasis'. Speel in op belevingstoerisme (wandelen, fietsen, agrotoerisme, kleinschalige luxe en back-to-basic accommodaties).

3. Paardentoerisme benutten als niche. Zorg voor betere routeaansluitingen, logies-met-stal en een aantrekkelijk randprogramma bij bestaande evenementen. Niet dominant, maar versterkend.

4. Ontwikkel Weststellingwerf als 'bereikbaar buitengebied': dichtbij en goed ontsloten, maar met rust en ruimte. Zet dit expliciet in promotie uitingen.

5. Ontwikkel Weststellingwerf als 'verbinder': centrale toegangspoort tussen Koloniën, Drents-Friese Wold en Weerribben. Noordwolde wordt hierin een logisch service- en belevingscluster (ambacht, erfgoed, routes) en Wolvega biedt een gevarieerd aanbod aan culinaire en sportieve en actieve mogelijkheden.

Sterktes × Bedreigingen (S–T) = Verdedigen

6. Zet in op natuurinclusieve recreatie en samenwerkingen met natuurorganisaties en Nationale Parken om toegang en behoud te waarborgen.

7. Combineer sportieve USP's met erfgoed en landschap (paardensport + routes+ natuur). Zo ontstaat een onderscheidende mix.

8. Werk met boeren en natuurorganisaties aan landschapsbeheer, agrotoerisme en de ontwikkeling van 'recreatief groen'. Dat wil zeggen ontwikkel of wijs gebieden aan waar de natuur robuust is en er mogelijkheden zijn voor mensen om te genieten van een groene omgeving. Tevens biedt dit kansen voor het herstellen van landschapselementen.

Zwaktes × Kansen (W–O) = Versterken

9. Creëer nieuwe, herkenbare ankerpunten en landmarks rondom het vakmanschap in de regio, de pioniersperioden (desperado's) en de innovatie in Noordwolde. Vertel de verhalen van het verleden op een hedendaagse manier, gekoppeld aan thema's als circulariteit en biobased, om een breder en jonger publiek aan te spreken.

10. Maak van de herontwikkeling van recreatiegebied rondom Spokeplas een sleutelproject. Combineer de herontwikkeling met dagrecreatie, natuurbeleving en arrangementen, en zorg voor een ambitieuze horeca-exploitatie. Zorg daarnaast voor een versterking van recreatiegebied Vlinderslag passend bij het karakter (paarden)sportplaats van Wolvega.

11. Introduceer aantrekkelijke winterarrangementen (focus op o.a. indoor erfgoed- en cultuurbeleving, tentoonstellingen, de Filmkerk, Theater en Kerk op de Hoogte en culinaire arrangementen) en stimuleer kleinschalige evenementen buiten het hoogseizoen om een jaarrond aanbod te creëren, met name voor de groeiende groep senioren.

12. Zet in op gezamenlijke fondsen met omliggende gemeenten, provincie en private partners; gemeente faciliteert, ondernemers ontwikkelen (i.s.m. groenbeheerders waar dat van toepassing is).

Zwaktes × Bedreigingen (W–T) = Veranderen

13. Stimuleer de versterking van bestaande recreatieve ondernemingen en geef ruimte voor de ontwikkeling van dagrecreatief aanbod. Voer een meldingsplicht in voor kleinschalige logies (B&B's, AirBnB's) om meer inzicht te krijgen in het totale aanbod. Ontwikkel unieke proposities en branding om te voorkomen dat Weststellingwerf een 'doorreisgebied' blijft en investeer in aantrekkelijke dorpsentrees en centrale ontmoetingsplekken die zowel voor bewoners als bezoekers van waarde zijn.

14. Noordwolde positioneren als trekker. Combineer toerisme met leefbaarheid: voorzieningen voor bewoners én bezoekers.

15. Kies voor kwaliteit boven kwantiteit in recreatieve ontwikkelingen. Ontwikkel projecten die 'dubbel scoren' (bijvoorbeeld toerisme gecombineerd met natuurherstel of klimaatadaptatie). Bundel krachten in regionale samenwerkingen en zet in op een slim en efficiënt toeristisch product dat de leefbaarheid voor inwoners vergroot en tevens aantrekkelijk is voor een vergrijzende bevolking.

8. Visie

Dit hoofdstuk gaat in op de visie, het doel en de strategische keuzes. Tezamen vormen deze onderwerpen de kern van deze visie. De keuzes die hierin zijn gemaakt zijn gebaseerd op de inzichten uit vorige hoofdstukken die in de confrontatiematrix zijn samengebracht. In de tekst wordt door middel van nummers tussen haakjes verwezen naar de strategische adviezen uit de confrontatiematrix in hoofdstuk 7 en bijlage 2.

Doel

Het doel van deze visie is een duurzame, gebalanceerde groei op het gebied van toerisme en recreatie over de gemeente en over het jaar tot stand te brengen, waarbij bezoek bijdraagt aan welvaart en welzijn, inwoners en ondernemers ervan profiteren en de balans tussen economie, ecologie en leefbaarheid behouden blijft of verbeterd wordt.

Vervlechten

Het sleutelwoord voor de gewenste ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme is Vervlechten:

Samenwerking over de gemeente- en provinciegrenzen om themalijnen met elkaar te verbinden.

Samenwerking over de interne gemeentelijke domeinen heen, met recreatie en toerisme als middel om doelen te bereiken.

Samenwerking van de gemeente met Ondernemend Weststellingwerf en natuurorganisaties om creatieve initiatieven te koppelen en gezamenlijke projecten te begeleiden.

Naast het samenwerken gebruiken we de term vervlechten ook om aan te geven dat er een bundeling gemaakt moet worden van kleinschalig aanbod om interessante belevingen voor gasten te creëren. En dat lukt alleen als er goed wordt samengewerkt.

De ontwikkelingen op gebied van recreatie en toerisme zijn passend bij de omgeving. De gemeente kiest voor kwaliteit boven kwantiteit. Projecten of toeristische initiatieven die bijdragen aan natuurherstel, klimaatadaptatie en brede welvaart, hebben de voorkeur. (15) Met betrekking tot natuurherstel en klimaatadaptatie kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het ontwikkelen van recreatieterreinen die door aanplant van inheemse bomen hittestress verminderen, zorgen voor natuurlijke waterbergingen etc.
Zoals elke gemeente heeft ook Weststellingwerf beperkte middelen om ontwikkelingen op gebied van recreatie en toerisme te stimuleren. Door in te zetten op de gezamenlijke fondsenwerving met omliggende gemeenten, provincies en private partijen kan meer bereikt worden. Daarbij is het belangrijk dat bij de ontwikkelingen iedereen een duidelijke rol heeft. (12)

Meten is weten

Gestreefd wordt naar verbeterd inzicht in de cijfers op het gebied van recreatie en toerisme, zodat groei van aantallen overnachtingen, banen en bestedingen beter te monitoren is. Hiervoor kan samenwerking gezocht worden met provinciale programma's. (13)

Visie

De gemeente nodigt, met haar mooie (gethematiseerde) routes en goede voorzieningen, uit om te gaan genieten van het (sportieve) buitenleven. Met wandelen, fietsen, paardrijden, kanoën, suppen en varen als te ondernemen activiteiten (7,8). Zodra de dagen korter worden en de temperaturen dalen, verleggen ondernemers en marketingorganisaties de focus meer naar de indoor erfgoed- en cultuurbeleving. Denk onder andere aan culinaire arrangementen, tentoonstellingen, (kleinschalige) evenementen en diverse musea in de regio. Zo ontstaat jaarrond een interessant aanbod voor inwoners en gasten. (11)

Weststellingwerf ontwikkelt zich de komende periode als een rustige, groene uitvalsbasis die makkelijk te bereiken is met de auto of het openbaar vervoer (2,4). Vanuit deze mooie gemeente ben je zo in diverse landschappen zoals Nationaal Park Weerribben-Wieden, het Drents-Friese Wold of op de Friese meren. Voor de cultuur(historie)liefhebber zijn diverse musea en het UNESCO Werelderfgoed De Koloniën van Weldadigheid op fietsafstand (1,5).

In de gemeente zien we vier belangrijke gebieden die met hun eigen verhaal, aanbod en unieke landschapskenmerken gaan bijdragen aan de beleving in de hele gemeente. Deze vier gebieden zijn:

- Noordwolde (1,5, 9, 10, 14)
- Rottige Meente, Brandemeer, Driewegsluis (6, 7, 8)
- Wolvega (3, 5, 7, 10)
- Lindevallei (5, 7, 8)

De overige gebieden zijn voornamelijk (grootschalige) landbouwgebieden met een functionele indeling. Deze gebieden zijn toeristisch minder interessant. In de volgende paragrafen schetsen we de benodigde ontwikkeling en het toekomstbeeld per gebied.



Noordwolde

Noordwolde heeft de potentie om zich te ontwikkelen tot de culturele toegangspoort en een sterk recreatief gebied. Om dat te bereiken moet ingezet worden op de volgende zaken:

- Ontwikkel een stevige propositie voor Noordwolde (en Noordwolde Zuid).
- Herontwikkeling van het recreatiegebied rondom de Spokeplas.
- Ontwikkeling van middelgrote verblijfsrecreatie en kleinschalige B&B's.

Noordwolde als culturele toegangspoort

Noordwolde kan gezien worden als 'de Friese brug', waarbij je enerzijds van Friesland naar de Koloniën van Weldadigheid wordt geleid met nadruk op ambacht, erfgoed en design (onder andere Vlechtmuseum, Tramremise, Koloniehuisjes) en anderzijds kennismaakt met de Friese circulaire ondernemerszin, waarmee de oude ambachten nieuw leven wordt ingeblazen.

Vanuit de ontwikkelde positionering zal naar de 'hardware' in het gebied moeten worden gekeken. Op welke plekken kun je het gebied beleven, welk aanbod is er voor gasten van het gebied. Hoe ontsluit je de verhalen en maak je dorpsentrees en musea aantrekkelijker voor de doelgroep.

Participatieve ontwikkeling van een propositie

Het ontwikkelen van een stevige propositie voor Noordwolde (& Noordwolde Zuid) is belangrijk om als culturele toegangspoort gezien te worden. Voordat we ingaan op de wijze waarop deze ontwikkeld kan worden en welke elementen we in onze eerste verkenning zijn tegengekomen, willen we een toelichting geven op een aantal begrippen:

- Positionering: beschrijft de gewenste plek van een bestemming in de perceptie van doelgroepen, in vergelijking met concurrenten.
- Propositie: de specifieke belofte van de waarde die het gebied communiceert om klanten te overtuigen te kiezen, en vloeit voort uit de positioneringsstrategie.
- Marketingcommunicatie: omvat het geheel van middelen en methoden waarmee het gebied (als toeristische en recreatieve bestemming) communiceert met de beoogde doelgroepen en stakeholders.

Voor het gebied rondom Noordwolde, met onder andere Oost- en Westvierdeparten, is het belangrijk dat de propositie recht doet aan het eigen karakter en de geschiedenis en dat de positionering zorgt voor voldoende verbinding met de Koloniën van Weldadigheid en tevens voldoende onderscheidend vermogen heeft ten opzichte van de andere twee grote bezoekerslocaties (Veenhuizen en Frederiksoord). In bijlage 5 is een werkwijze voor dit proces opgenomen.

Herontwikkeling van recreatiegebied rondom Spokeplas

Tijdens het schrijven van deze visie is het logiesaanbod rondom Noordwolde niet overal even vitaal. Dit heeft een negatief effect op de omgeving. Toerisme draagt bij aan het instandhouden van voorzieningen, zoals winkels in de omgeving. Ook het nabijgelegen gebied rondom de Spokeplas/dam verdient een upgrade. Er is nu een kiosk met beperkte openingstijden in de zomer. Daarnaast is er overlast door jongeren en ganzen bij de plas. Door gerichte herontwikkeling van accommodaties krijgt het gebied een nieuwe toeristische impuls.

Er zijn ondernemers met ontwikkelambities voor het gebied Spokeplas. De gemeente kan faciliteren om de wensen van de verschillende stakeholders te inventariseren en samen met een specialist op gebied van ruimtelijke inrichting een werkbaar plan te ontwikkelen.

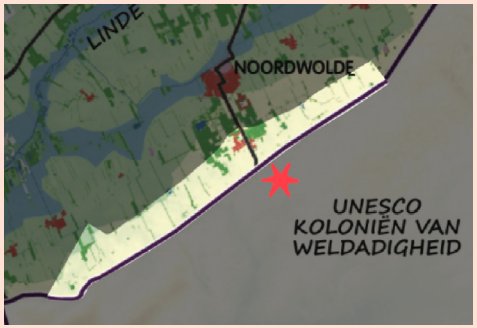


Ontwikkeling van middelgrote verblijfsrecreatie (vakantie-parken, campings en B&B's)

In het gebied rond Noordwolde is ruimte voor ontwikkeling van middelgrote verblijfsrecreatie, zoals vakantieparken en campings. Belangrijk bij de ontwikkeling van deze locaties is dat ze het verhaal van de omgeving gaan stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan rotan elementen bij vakantiehuisjes.

In de Oost- en Westvierdeparten is ruimte voor verblijfsrecreatie, maar alleen zeer kleinschalig, denk aan B&B's, en volledig passend bij de beleving van de Koloniën van Weldadigheid. Toetsing aan de kaders van het UNESCO Werelderfgoed is hierbij essentieel.






m66roepers op flickr.com

Rottige Meente, Brandemeer, Driewegsluis

In het zuidwesten van de gemeente liggen twee unieke natuurgebieden en het rijksmonument Driewegsluis. Het is een gebied in beweging en de natuur is hier kwetsbaar. Recreatieve ontwikkelingen gaan hier hand in hand met natuurbescherming en -ontwikkeling (6). Hiervoor zijn de volgende zaken belangrijk:

- Sterker verbinden met Nationaal Park Weerribben-Wieden.
- Inspelen op ontwikkelingen in veenweidegebieden.
- Verhaal van de rietteelt en circulariteit beter beleefbaar maken.
- Kleinschalige natuurbeleving versterken.

Sterker verbinden met Nationaal Park Weerribben-Wieden

In het zuidwesten van Weststellingwerf liggen twee heel bijzondere natuurgebieden, Rottige Meente en Brandemeer. De gebieden hebben een vergelijkbare historie als het nabijgelegen Nationaal Park Weerribben-Wieden. De natuur in deze twee gebieden is kwetsbaar, maar er zijn voldoende wandel-, fiets- en vaarmogelijkheden om het gebied te verkennen.

De Driewegsluis uit 1927 is een rijksmonument en ligt op de grens van Overijssel en Friesland, op een drukke doorvaartroute, onderdeel van de oude Turfroute. De driewegsluis kan als poort naar Fryslân een ‘landmark’ worden. Er is reeds een Toeristisch OverstapPunt (TOP) van waaruit routes starten voor zowel watersport-, fiets- als wandeltochten. Hier zijn ook camperplekken en aanlegplaatsen voor boten aanwezig.

Ten zuiden van de Rottige Meente in de gemeente Steenwijkerland ligt Ossenzijl. Het gebied tussen Ossenzijl en Rottige Meente wordt ontwikkeld van landbouw naar nieuwe natuur. Door deze ontwikkeling sluit de Rottige Meente landschappelijk beter aan bij het Nationaal Park.



bron: staatsbosbeheer.nl/wat-we-doen/werk-in-uitvoering weerribben-european-wetland-center

Daarnaast wordt er een European Wetland Center gerealiseerd op de locatie van het huidige bezoekerscentrum van Ossenzijl. Ossenzijl is nu al een belangrijke poort tot het Nationaal Park Weerribben-Wieden en de Rottige Meente. Het European Wetland Center wordt een internationaal huis van iconische natuur, erfgoed, onderzoek, educatie en ontvangst. Het is één met de pracht van de omliggende natuur en is verbonden met nabijgelegen locaties, zoals de vervenershuisjes en historische dorpjes.
Moderne gethematiseerde routes kunnen gasten vanuit het nieuwe bezoekerscentrum leiden naar het zuidwesten van Weststellingwerf.

De landschappelijke ontwikkelingen nabij de gemeente Weststellingwerf vragen om een sterkere verbinding met het Nationaal Park Weerribben-Wieden.

Landschappelijke ontwikkeling in Veenweidegebieden



De Rottige Meente ligt momenteel hoger dan de veenweidegebieden die er rondom liggen. Dit wordt onder andere veroorzaakt door erosie van de veenlaag. De bodem daalt in de veenweidegebieden ongeveer 1 centimeter per jaar. Deze bodemdaling in combinatie met klimaatveranderingen kunnen aanpassingen van het gebied in de toekomst noodzakelijk maken. Recreatie en toerisme kunnen bij een noodzakelijke herontwikkeling van gebieden soms oplossingen bieden. Denk hierbij aan het opvangen van waardedaling van voormalige landbouwgronden door recreatieve ontwikkeling, maar ook het ontwikkelen van nieuw 'recreatief groen' om kwetsbare natuurgebieden te ontzien

Verhaal van de rietteelt en circulariteit beter beleefbaar maken

De streek biedt, naast het verhaal van de veenontginning en de indrukwekkende natuur, volop mogelijkheden om het verhaal van de rietteelt tot leven te brengen. Ambachtslieden zoals rietsnijders, punterbouwers en beroepsvissers kunnen, door hun ambachten uit te oefenen, een waardevolle bijdrage leveren aan de toeristische beleving.

De rietteelt is bovendien uniek, omdat deze naadloos aansluit bij het circulaire gedachtegoed en elders in Nederland zeldzaam is. De focus op rietteelt versterkt het imago van Friesland als koploper in circulariteit. Momenteel zijn deze verhalen nauwelijks tastbaar. Door de verbouw, handel, toepassing en moderne architectuur van riet met elkaar te verbinden, creëren we waarde voor doelgroepen die relevant zijn voor de regio.

Kleinschalige natuurbeleving versterken



Aan de randen van het natuurgebied zouden off-grid cabins, die alleen lopend of varend te bereiken zijn, de natuurbeleving van gasten kunnen verrijken. Deze overnachtingstypen passen goed bij de doelgroep Avontuurzoekers.

Daarnaast zouden in overleg met natuurbeheerders specifieke excursies, vaar-, fiets- en wandeltochten kunnen worden ontwikkeld. Daarbij kan een mix worden gemaakt van persoonlijke gidsen en digitale begeleiding.

Wolvega

We zien Wolvega als startpunt voor sportieve binnen- en buitenactiviteiten, met de nadruk op paardensport, voor zowel eigen inwoners als gasten. Om dit te ontwikkelen moeten de volgende zaken worden opgepakt:

- Wolvega met haar drafbaan profileren als ‘episch centrum’ van de paardensport.
- Victoriapark ontwikkelen als multifunctionele evenementenlocatie.
- Verbeteren van sportieve voorzieningen.
- Ruimte voor een nieuw boutique hotel of uitbreiding van logies in Wolvega.



Wolvega profileren als paardensportplaats

Wolvega heeft alles in huis om zich sterk te positioneren als veelzijdige, toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige paardensportplaats. Voor een deel van de voorzieningen is de basis soms al bijna 100 jaar geleden gelegd. Zo kent Wolvega een traditie op het gebied van de paardendraverij. In 1928 werd door de leden van de Harddraverij Vereniging Wolvega besloten om een drafbaan aan te leggen. Het huidige Victoriapark, met de snelste baan van Nederland, is daar een ‘nazaat’ van. Over ongeveer 2 jaar zou dit jubileum de ‘aftrap’ van deze profilering kunnen zijn.

Naast de drafbaan is het icoon van Friesland: Het Friese paard, ook nauw verbonden met Weststellingwerf. De fokvereniging in Wolvega, ontwikkelde in de jaren zestig van de vorige eeuw, toen paarden minder in de landbouw werden ingezet, het paardenballet. Een schitterende show die de elegantie van deze prachtige dieren toont en regelmatig buiten de gemeente en provinciegrenzen te zien is.

Door het samenvoegen van bestaande faciliteiten, het verbeteren van menroutes, het verbreden van het aanbod en het zichtbaar maken van de geschiedenis van mens en paard in dit gebied, kan een unieke toeristische identiteit ontstaan die aantrekkelijk is voor sporters, recreanten, gezinnen en cultuurliefhebbers. Samenwerking tussen (recreatie en toeristische) ondernemers, gemeente, toeristische platforms en paardensportaanbieders is daarbij essentieel.

Een speciale plaats in de faciliteiten voor liefhebbers van paardensport is het Victoriapark. Het faciliteert 40 x per jaar paardenraces met internationale deelnemers. Naast de reguliere bezoekers biedt Victoriapark arrangementen aan voor gasten die eens willen kennismaken met deze bijzondere sportwedstrijden. De locatie is geschikt voor het hosten van veel meer evenementen dan alleen de races. Het huidige management geeft aan ambities op dat gebied te hebben. De gemeente en provincie kunnen, waar mogelijk, het Victoriapark in deze ambities faciliteren door onder andere het vergroten van het netwerk en het stimuleren van de samenwerking van horeca en verblijfsaccommodaties in de gemeente.

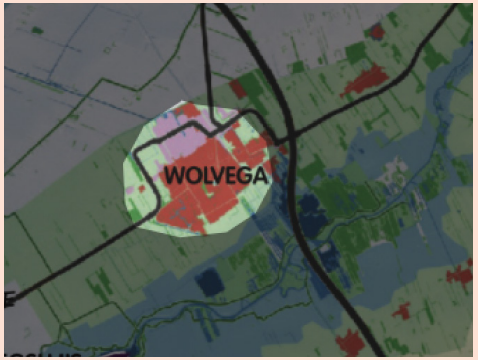
Verbeteren van overige sportieve voorzieningen

In het noorden van de gemeente ligt sportstad Heerenveen. Diverse ondernemers met een verblijfsaccommodatie ontvangen sportteams en/ of bezoekers van sportevenementen. De ontwikkeling van een nieuwe grootschalige verblijfsaccommodatie (door Van der Valk) in Heerenveen kan de vraag bij de ondernemers in Wolvega en omgeving doen teruglopen. Het is goed om hierop vroegtijdig te anticiperen door nieuwe vraag te creëren. Daarvoor vergen een aantal zaken een ontwikkeling of herziening:

Buitensportfaciliteiten op orde
Het is belangrijk om buiten sportfaciliteiten zoals de waterplas Vlinderslag op orde te houden. Momenteel hebben de voorzieningen last van onvoldoende of achterstallig onderhoud en is er overlast door ganzen, waardoor het strand niet meer aantrekkelijk is voor recreanten.

Combineer de ontwikkeling van sportfaciliteiten gelijktijdig voor inwoners en gasten
Houd bij de ontwikkeling van nieuwe sportfaciliteiten rekening met zowel de eigen inwoners als toeristen. Toegankelijke en goed ingerichte sportlocaties dragen niet alleen bij aan een gezonde leefomgeving, maar versterken ook de aantrekkingskracht van de regio. Door voorzieningen open te stellen voor iedereen, stimuleren we sportief gebruik, sociale verbinding én een gastvrije uitstraling naar bezoekers.

Ruimte voor uitbreiding van logies Wolvega



Om faciliteiten zoals fitness en wellness rendabel te kunnen exploiteren, zijn extra gasten noodzakelijk. Tegelijkertijd zijn juist dit soort voorzieningen belangrijk om het verblijf aantrekkelijker te maken, zeker buiten het hoogseizoen. Het aantrekken van jaarrond gasten vraagt daarom om een combinatie van uitbreidingen: meer indoor voorzieningen én een toename in het logiesaanbod. Door deze twee elementen hand in hand te laten gaan, versterken ze elkaar en creëren we een duurzaam en toekomstbestendig aanbod voor zowel gasten als ondernemers.

Lindevallei

De Lindevallei vormt de ruggengraat van de toeristische beleving in Weststellingwerf. De rivier de Linde verbindt op natuurlijke wijze de verschillende karakteristieke gebieden in de gemeente: van de historische context van de Koloniën van Weldadigheid bij Noordwolde, via het kleinschalige agrarische cultuurlandschap ten zuiden van de Linde, tot aan de schitterende Rottige Meente aan de rand van Nationaal Park Weerribben-Wieden. Langs de rivier komen ruiter-, fiets-, vaar- en wandelroutes samen, waardoor bezoekers deze diverse gebieden actief kunnen ontdekken en beleven. Om dit ideaalbeeld te bereiken moet ingezet worden op de volgende zaken:

- De Lindevallei ontwikkelen als recreatieve verbindingszone.
- Ontwikkeling van routestructuren.
- Arrangementen combineren (cultuur, natuur, sport, culinair).
- Versterken van agrotoerisme.

De Lindevallei als recreatieve verbindingszone

Recreanten ‘bewegen’ zich graag in rondjes. In het gebied de Lindevallei en het gebied ten zuiden daarvan kan dat volop.

Tegelijkertijd biedt het zuidelijke platteland kansen voor agrotoerisme, waarin rust, streekproducten en authentieke dorpen centraal staan. De Lindevallei is daarmee méér dan een geografische verbinding; het is een belevingslijn die de verhalen, kwaliteiten en identiteiten van de gemeente Weststellingwerf op een logische en aantrekkelijke manier met elkaar verbindt.



Ontwikkeling van routestructuren

Infrastructuur, vaarwegen en voorzieningen in de openbare ruimte
Voor het realiseren van deze visie is het van belang dat de kwaliteit van de fysieke infrastructuur en voorzieningen in de openbare ruimte hoogwaardig is. Dit is nodig voor een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van het aanbod en een gastvrije ontvangst van toeristen en recreanten. Daarnaast moeten de infrastructuur en voorzieningen ondersteunend zijn aan het doel om bezoekers te verleiden zich te spreiden over het gebied en er langer te verblijven.

De aanleg, kwaliteitsverbetering, het beheer en onderhoud van de infrastructuur en voorzieningen
Fietspaden, parkeerplaatsen, vaarwegen, havens en recreatief straatmeubilair vallen onder de verantwoordelijkheid van andere beleidsdomeinen dan toerisme en recreatie. Vanuit deze visie wordt, met het oog op recreatieve belangen, nauwe afstemming gezocht met provincie, natuurbeheerders en Marrekrite, die naast de gemeente betrokken zijn bij infrastructuur en voorzieningen in de openbare ruimte. Ook bevaarbaarheid van waterwegen is hierbij een aandachtspunt. Overmatige plantengroei maakt bijvoorbeeld De Linde bij tijden onbevaarbaar.

Goede recreatieve informatievoorziening
Dit is cruciaal voor een goede toeristische beleving. Daarbij gaat om praktische informatie over locaties, voorzieningen en activiteiten.
Ook informatie die de verhalen van het landschap, de bebouwing en de mensen vertelt, is voor de beleving van gasten en eigen inwoners belangrijk. Er liggen tevens kansen om de Linde en de Driewegsluis als bestemming voor suppen, roeien en kanoën beter te benutten en te promoten.

Combineren van belevingen

Het DNA van het gebied wordt weerspiegeld in drie hoofdverhalen:
- De (paarden)sport in Wolvega
- Het kolonieverleden, ambachten en ondernemerschap in Noordwolde
- Vervening en ambachten in de Rottige Meente

Rondom deze plaatsen wordt het landschap voornamelijk agrarisch gebruikt. Door verbindingen te leggen, ontstaan er aantrekkelijke arrangementen met activiteiten en bezienswaardigheden die gasten meerdere dagen kunnen vermaken.

Versterken agrotoerisme

Een andere trend die voor dit deel van de regio belangrijk is en nauw is verbonden met de identiteit van het gebied, is het agrotoerisme. Dit wordt door de provinciale marketingorganisatie gepromoot onder de noemer ‘Van Friese Bodem’. Steeds meer mensen hebben belangstelling voor de duurzame herkomst van hun eten. De gemeente heeft een sterk agrarisch karakter en dat kan ook een toeristische beleving zijn, denk daarbij bijvoorbeeld aan Pluktuin De Struikrover.

Een ander mooi voorbeeld uit de regio is boerenzoon en sterrenkok Jan Smink. Jan won in de afgelopen jaren diverse nationale en internationale prijzen, zoals de Bocuse d'Or Nederland en Le Taittinger Prix Culinaire International. Hij kiest voor lokale, eerlijke en veelal biologische producten. Restaurant Smink heeft een eigen pluktuin en een voedselbos en hij gebruikt veel producten van de boerderij van zijn broer. De culinaire klasse die Jan neerzet met regionale producten laat gasten het gebied anders beleven. Een beleving met een Michelinster, die je graag combineert met een comfortabele overnachting.

Ook het logeren bij de boer op een minicamping, camperplaats of B&B is populair. Helemaal speciaal is het als de locatie waar je verblijft ook ruimte heeft voor het stallen van je paard. In het gebied ten zuiden van De Linde, en ook in het gebied rondom Noordwolde en in het Eslandschap is ruimte voor de ontwikkeling van deze kleinschalige verblijfsmogelijkheden.



Bijlage 1. Input stakeholders

1. Samenwerking & organisatie

- Ondernemers ervaren dat samenwerking nog versnipperd is. Activiteitenagenda's zijn moeilijk vindbaar of worden niet goed gebundeld. Met de nieuwe koepel Ondernemend Weststellingwerf worden nu belangrijke stappen gezet.
- Er is behoefte aan een sterke gemeentelijke contactpersoon/verbinder die richting kan geven, subsidieaanvragen voor grotere gezamenlijke projecten kan begeleiden en initiatieven kan koppelen.
- Structurele samenwerking over de gemeentegrenzen heen is essentieel om kansen in de regio te benutten. De regiopartners (Smallingerland, Opsterland, Ooststellingwerf, Heerenveen) en Steenwijkerwold, Staatsbosbeheer en de Koloniën van Weldadigheid en Nationaal Park Weerribben-Wieden worden als cruciaal gezien.
- Provinciale- en regiomarketing zijn belangrijke partners bij het verwezenlijken van de ambities. Daarbij is naast Het Andere Friesland en Merk Fryslân ook Marketing Drenthe een belangrijke partij.
- Er wordt verschillend gedacht over de functie en kracht van de propositie Stiek'm Trots. Als interne verbinder van het ondernemerschap in de regio wordt het beschouwd als een herkenbare karakteristiek, voor toeristen is het een moeilijker te plaatsen element.

2. Krachtige verhalen & identiteit

- Noordwolde profileert zich als Vlechtdorp van Nederland, en heeft kansen om dit verder te laden via ambachten, design en educatie, maar ook het vrijgevochtene, eigenzinnige, het ondernemerschap zijn kenmerken die in de propositie een plaats kunnen krijgen.
- Verbinding met De Koloniën van Weldadigheid (UNESCO) biedt een sterk internationaal verhaal.
- Oude tradities (wetlands & turf, vlechtwerk, vlas, riet, hennep) kunnen gekoppeld worden aan hedendaagse thema's zoals circulair en biobased bouwen.
- Voor Wolvega geldt: benadrukken dat het een plaats met sport- en leisure faciliteiten zowel binnen (indoor) als in een groene omgeving.

3. Productontwikkeling & beleving

- Kansen liggen bij routestructuren (wandelen, fietsen, varen), inclusief combinaties (fiets/wandel/ruiter) en betere verbindingen naar Drenthe en de Weerribben en richting Katlijk/Oranjewoud.
- Camperplaatsen zijn een gemiste kans in het huidige beleid, maar kunnen veel toevoegen.
- Herontwikkeling van recreatiegebied rondom Spokeplas wordt breed gezien als sleutelproject. Nieuwe projecten rondom Driewegsluis worden door de ondernemers in het gebied niet gewenst.
- Sport & toerisme: koppelkansen via padel, voetbal, HYROX, trainingsfaciliteiten en samenwerking met Sportstad Heerenveen.
- Kleinschalige evenementen (Opera Spanga, streekactiviteiten) versterken een jaarrond aanbod.
- Ondernemers geven aan dat ze ‘over-the-top’ acties en evenementen wensen, om de aandacht op hun gemeente te vestigen en zich te onderscheiden ten opzichte van andere locaties.

4. Kwaliteit & leefbaarheid

- De toeristenbelasting is, doordat het een percentage van de overnachtingsprijs is, hoog voor de duurdere accommodaties in Wolvega. Dit in vergelijking met de omliggende gemeenten, waar een vast bedrag per nacht wordt gevraagd; ondernemers ervaren dit als een drempel.
- Onderhoud en beheer van voorzieningen (zoals bij zwemvijver De Vlinderslag) laten nu te wensen over, waardoor bezoekers eerder met minder respect met de omgeving om gaan.
- Er is behoefte aan meer zichtbare en aantrekkelijke entrees van dorpen en musea (zoals de entree van het Vlechtmuseum).

5. Natuur & duurzaamheid

- Weststellingwerf grenst aan veel Natura 2000-gebieden; dit betekent beperkingen maar ook kansen voor natuurbeleving. Afstemming van verschillende belangen en het gezamenlijk zoeken naar oplossingen vergt creativiteit van alle betrokken stakeholders.
- Nieuwe impulsen mogelijk via bossenstrategie, landgoedwonen en vernatting van beekdalen (Linde/Tjonger).
- Bij herinrichting van gebieden kan toerisme een mogelijke (deel)oplossing zijn.
- Duurzaam bermbeheer en recreatieve toegankelijkheid vragen om slimme oplossingen.

Bijlage 2. Confrontatiematrix

Sterktes × Kansen (S–O) = Groeien

1. Cultuurhistorie & Vlechtmuseum, UNESCO Koloniën) × Ontwikkeling volwaardige bestemming
→ Strategische richting: ontwikkel Noordwolde als groene en culturele toegangspoort tot omliggende topbestemmingen, gekoppeld aan Unesco Wereld Erfgoed De Koloniën van Weldadigheid, Vlechtmuseum, Tramremise, Friese brug (voormalig marechaussee locatie) en Koloniehuisjes én een nader te bepalen eigentijdse 'must see'. Prioriteit: hoog

2. Divers landschap & ligging tussen nationale parken × Vraag naar kleinschalige, authentieke beleving
→ Advies: positioneer Weststellingwerf als rustige, groene 'uitvalsbasis'. Speel in op belevingstoerisme (wandelen, fietsen, agrotoerisme, kleinschalige luxe en back-to-basic accommodaties). Prioriteit: hoog

3. Sterk hippisch aanbod (Victoria Park, maneges) × Kans paardentoerisme
→ Advies: paardentoerisme benutten als niche. Zorg voor betere routeaansluitingen, logies-met-stal en een aantrekkelijk randprogramma bij bestaande evenementen. Niet dominant, maar versterkend. Prioriteit: gemiddeld

4. Goede bereikbaarheid (A32/spoor) × Overloop van drukke regio's
→ Advies: Ontwikkel Weststellingwerf als 'bereikbaar buitengebied': dichtbij en goed ontsloten, maar met rust en ruimte. Zet dit expliciet in promotie uitingen. Prioriteit: hoog

5. Centrale ligging t.o.v. Nationale Parken & UNESCO-gebieden × Groei vraag naar recreatie & toerisme
→ Advies: ontwikkel Weststellingwerf als 'verbinder': centrale toegangspoort tussen Koloniën, Drents-Friese Wold en Weerribben. Noordwolde wordt hierin een logisch service- en belevingscluster (ambacht, erfgoed, routes) en Wolvega biedt een gevarieerd aanbod aan culinaire en sportieve en actieve mogelijkheden. Prioriteit: hoog

Sterktes × Bedreigingen (S–T) = Verdedigen

6. Divers landschap en natuurwaarden × Stikstof/Natura 2000 beperkingen en beperkte middelen natuurbeheerders
→ Advies: zet in op natuurinclusieve recreatie en samenwerkingen met natuurorganisaties en Nationale Parken om toegang en behoud te waarborgen. Prioriteit: hoog

7. Sport- en leisure-aanbod (Victoria Park, Van der Valk hotel) × Concurrentie omliggende regio's
→ Advies: combineer sportieve USP's met erfgoed en landschap (paardensport +routes+ natuur). Zo ontstaat een onderscheidende mix.
Prioriteit: gemiddeld

8. Divers landschap × Bodemdaling en zorgen rond plattelandsontwikkeling
→ Advies: werk met boeren en natuurorganisaties aan landschapsbeheer, agrotoerisme en de ontwikkeling van 'recreatief groen'. Dat wil zeggen ontwikkel of wijs gebieden aan waar de natuur robuust is en er mogelijkheden zijn voor mensen om te genieten van een groene omgeving.

Zwaktes × Kansen (W–O) = Versterken

9. Geen sterke iconen, matige beleefbaarheid verhalen + O: Vlechtdorp i.r.t. Koloniën, biobased verhalen, erfgoed benutten
→ Advies: creëer nieuwe, herkenbare ankerpunten en landmarks rondom het vakmanschap in de regio, de pioniers perioden (desperado's) en de innovatie in Noordwolde. Vertel de verhalen van het verleden op een hedendaagse manier, gekoppeld aan thema's als circulariteit en biobased, om een breder en jonger publiek aan te spreken. Prioriteit: hoog

10. Zwakke entrees (Spokeplas/Vlinderslag) × Herontwikkeling mogelijk
→ Advies: maak van de herontwikkeling van de Spokeplas een sleutelproject. Combineer de herontwikkeling met dagrecreatie, natuurbeleving en arrangementen, en zorg voor een ambitieuze horeca-exploitatie. Verbeter tevens de entrees van dorpen en musea. Zorg daarnaast voor een versterking van recreatiegebied Vlinderslag passend bij karakter van Wolvega. Prioriteit: hoog

11. Seizoensgebonden recreatie × Vraag naar jaarrond beleving
→ Advies: introduceer aantrekkelijke winterarrangementen (focus op indoor erfgoed- en cultuurbeleving, tentoonstellingen, de Filmkerk, Theater en Kerk op de Hoogte, 't Buurthuus in Noordwolde en culinaire arrangementen) en stimuleer kleinschalige evenementen buiten het hoogseizoen om een jaarrond aanbod te creëren, met name voor de groeiende groep senioren. Prioriteit: gemiddeld

12. Beperkte middelen gemeente × Regionale samenwerking
→ Advies: zet in op gezamenlijke fondsen met omliggende gemeenten, provincie en private partners; gemeente faciliteert, ondernemers ontwikkelen (i.s.m. groenbeheerders waar dat van toepassing is). Prioriteit: hoog

Zwaktes × Bedreigingen (W–T) = Veranderen

13. Beperkte capaciteit logies, beperkte data × Concurrentie regio's, verlies voorzieningen dorpen
→ Advies: stimuleer de versterking van bestaande recreatieve ondernemingen en geef ruimte voor de ontwikkeling van dagrecreatief aanbod. Voer een meldingsplicht in voor kleinschalige logies (B&B's, AirBnB's) om meer inzicht te krijgen in het totale aanbod. Ontwikkel unieke proposities en branding om te voorkomen dat Weststellingwerf een "doorreis gebied" blijft en investeer in aantrekkelijke dorpsentrees en centrale ontmoetingsplekken die zowel voor bewoners als bezoekers van waarde zijn. Prioriteit: hoog

14.Beperkte capaciteit logies x Concurrentie regio's × Verlies van voorzieningen dorpen
→ Advies: investeer in dorpsentrees, centrale ontmoetingsplekken en zichtbare iconen. Noordwolde positioneren als trekker.Combineer toerisme met leefbaarheid: voorzieningen voor bewoners én bezoekers. Prioriteit: hoog

15. Beperkte middelen gemeente × Stikstof/bodemdaling
→ Advies: kies voor kwaliteit boven kwantiteit in recreatieve ontwikkelingen. Ontwikkel projecten die "dubbel scoren" (bijvoorbeeld toerisme gecombineerd met natuurherstel of klimaatadaptatie). Bundel krachten in regionale samenwerkingen en zet in op een slim en efficiënt toeristisch product dat de leefbaarheid voor inwoners vergroot en tevens aantrekkelijk is voor een vergrijzende bevolking.
Prioriteit: gemiddeld

Bijlage 3. Samenhang met andere beleidsterreinen

In de gemeente Weststellingwerf is er de noodzaak om erfgoed, landbouw en natuurbehoud met elkaar te verbinden. Deze zaken hangen nauw samen met het verhaal van het gebied. Voor de recreatieve beleving van het gebied dienen ze gezamen-lijk te worden bezien, dit kan voor alle 'partijen' kansen bieden.

Naast deze domeinoverschrijdende benadering zijn er ook met andere domeinen kansen en beperkingen te benoemen. Door domeinoverschrijdend naar opgaven te kijken ontstaat ruimte voor ontwikkelingen en worden knelpunten helder. In voorbereiding op deze visie zijn er gezamenlijke overleggen geweest met beleidsmedewerkers van de beleidsterreinen Gezonde leefomgeving, Sport, Cultuur, Ruimtelijke Ordening, Economie en Recreatie en Toerisme.
Hierna volgt een beknopt overzicht van de gevonden dwarsverbanden.

1. Gezonde Leefomgeving & sport

- Toegankelijke recreatie voor mensen met een smalle beurs.
- Gezond eten, ontmoeting, rookvrije (buiten)ruimtes.
- Gezonde voeding stimuleren, bijvoorbeeld door een gezonde culinaire route of aanbod van gezond eten en drinken bij evenementen.
- Aantrekkelijke groene omgeving, pluktuinen, moestuinen, water- en groen hergebruik.
- Tuinen, bloeiend gras, natuurlijke speelplekken zoveel mogelijk met inheemse planten.
- Verminderen houtkachelgebruik door inwoners en recreanten.
- Stimuleren van beweging, ontmoeting, schaduwrijke plekken, gezonde voeding, rookvrije zones, rustpunten en natuurlijke speelplekken.
- Water voor verkoeling, voetenbadjes bij speeltuinen, zwemgelegenheid.
- Ontwikkeling van routes, waarbij de gebruiker door spel of informatie wordt 'verleid' om meer te bewegen.
- Sport als middel tegen gezondheidsachterstanden en mentale klachten.
- Ontwikkeling openbare beweegruimte is zowel aantrekkelijk voor sport als voor toerisme (onderzoek in welke fase van RO-processen sport/ recreatie en toerisme kunnen aansluiten) .
- Ontwikkeling van sportevenementen die aantrekkelijk zijn voor alle inwoners en toeristen.

2. Archief / Historie

- Erfgoedpresentatie (routes, gidsen, tentoonstellingen).
- Musea, monumenten, historische routes en evenementen voor behoud geschiedenis en identiteit.
- Het Vlechtmuseum in Noordwolde zien als de toegangspoort van Friesland naar het Unesco Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid (onderzoek mogelijkheden tot aansluiting Europees Erfgoedlabel)

3. Klimaat & Duurzaamheid

- Investeren in circulaire economie, energietransitie.
- Hergebruik materialen, afvalreductie, regenwateropvang, circulaire pilots, MVO.
- Energietransitie: isolatie, zonnepanelen, warmtepompen, CO2-reductie.
- Wadi's, groene daken, bomen, minder verharding bevordert biodiversiteit.
- Regenwateropvang, wadi's, regentonnen bevordert klimaatadaptatie.
- Stimuleren van agrotoerisme en korte ketens, met bijvoorbeeld boerderijwinkels, lokale restaurants en webwinkels met streekproducten.
- Buiten bewegen in natuurlijke ruimtes; groen ondersteunt sport.

4. Kunst & Cultuur

- Culturele projecten (Stellingwarfs taal & bordjes), evenementen.
- Cultuurbeleving bevordert mentale gezondheid.
- Verhalen, taal en culturele identiteit verbinden toerisme met gemeenschap.

5. Ruimtelijke Ordening (RO)

- Recreatie: keuzes waar ontwikkeling gewenst is en voor welke doelgroepen.
- Recreatieplannen voor rustzoekers of actieven
- Beleid op B&B's, spreiding, balans cultuur-natuur-recreatie.
- Kaders UNESCO, zoals verwoord in BKL/Omgevingsplan in acht nemen.
- Recreatieve zones kunnen sportieve voorzieningen dragen.
- Omgevingsplan aanpassen t.a.v. beleid kleinschalige campings.

6. Groen en Infrastructuur

- Ecologisch bermbeheer, bewegwijzering.
- Gebruik bestaande infrastructuur: ponten, routes.
- Duurzamer pont gebruik, vervoer.
- Ecologisch maaibeheer, niet-maaien t.b.v. biodiversiteit.
- Kanoroutes, waterstructuren in recreatieve infrastructuur.
- Zoveel mogelijk gebruikmaken van inheemse plantensoorten.

7. Economie

- MKB als motor; sociaal/ecologisch bewust ondernemen.
- Circulaire verdienmodellen: delen, hergebruik, ketensamenwerking.
- Duurzame energie: MVO, zonneparken, energiecoöperaties bevordert ook werkgelegenheid.
- Werk/arbeid draagt bij aan het welzijn.
- Sponsoring, cultuur, streekproducten.
- Natuurvriendelijk terreinbeheer, sponsoring natuurprojecten, duurzaam inkopen.
- Waterhergebruik bij campings/horeca: kostenbesparing, duurzaamheid.
- Sport draagt bij aan economie: evenementen, werkgelegenheid.

Door samen met de partners in te zetten op de ontwikkeling van Recreatie & Toerisme in de gemeente Weststellingwerf wordt bijgedragen aan het behalen van doelstellingen verwoord in:

- Beleidsnotitie kleinschalige recreatie.
- Regionale Toeristische Ontwikkelstrategie van Zuidoost Friesland
- Analyse Zuidoost Fryslân door Leisurebrains en No.ordpeil.
- De positionering van Het Andere Friesland.
- De nieuw op te stellen omgevingsvisie.
- Omgevingsverordening Provincie Fryslân.
- Slimme Groei-ambitie van Provincie Fryslân.
- Ontwikkelprincipes Vitale Logies.
- Zeven pijlers Circulair Friesland.

Bijlage 4. Leefstijlvinder Weststellingwerf

	Totaal huishoudens	Avontuur zoekers	Plezier zoekers	Harmonie zoekers	Verbindings zoekers	Rust zoekers	Inzicht zoekers	Stijl zoekers
Nederland	8300585	11.3	18.2	11.9	12.5	17.2	13.2	15.6
Wolvega	6391	3.3	14.7	16.8	14.8	32.0	10.2	8.2
Noordwolde	1786	3.0	18.3	16.0	17.1	26.9	9.3	9.5
Steggerda	469	2.1	17.7	15.8	18.1	25.8	11.1	9.4
Oldeholtpade	454	4.4	15.9	9.9	20.7	17.8	13.4	17.8
Boijl	381	3.9	13.4	16.8	19.2	17.1	12.9	16.8
De Blesse	349	1.4	20.9	20.6	19.2	17.2	8.9	11.7
Oosterstreek	235	2.6	15.3	14.9	18.3	22.1	14.9	11.9
Nijeholtpade	194	9.3	10.8	9.8	20.1	12.4	14.4	23.2
Munnekeburen	189	5.8	14.3	17.5	16.4	16.9	16.4	12.7
Blesdijke	189	1.6	19.0	15.3	20.6	12.7	11.1	19.6
Scherpenzeel	186	4.3	23.7	16.7	19.9	14.0	10.8	10.8
De Hoeve	162	3.1	20.4	17.3	10.5	16.0	14.8	17.9
Zandhuizen	139	1.4	18.7	10.1	18.7	18.7	15.1	17.3
Ter Idzard	132	4.5	10.6	12.1	14.4	12.1	18.9	27.3
Langelille	117	8.5	22.2	13.7	22.2	17.9	7.7	7.7
Sonnega	87	2.3	14.9	17.2	20.7	9.2	11.5	24.1
Spanga	85	7.1	16.5	8.2	15.3	15.3	11.8	25.9
Oldelamer	82	8.5	17.1	14.6	17.1	6.1	15.9	20.7
Vinkega	78	9.0	7.7	11.5	15.4	17.9	12.8	25.6
Nijeholtwolde	75	1.3	21.3	8.0	21.3	18.7	5.3	24.0
Oldetrijne	74	0.0	14.9	20.3	28.4	9.5	12.2	14.9
Nijetrijne	65	6.2	24.6	12.3	10.8	13.8	12.3	20.0
Nijelamer	54	5.6	16.7	5.6	14.8	16.7	13.0	27.8
Oldeholtwolde	51	2.0	23.5	9.8	17.6	13.7	9.8	23.5
Peperga	36	8.3	11.1	5.6	27.8	16.7	13.9	16.7
Slijkenburg	17	0.0	17.6	0.0	41.2	35.3	5.9	0.0

Bijlage 5. Positioneren als culturele toegangspoort

Voor het ontwikkelen van een goede propositie adviseren we om een team van stakeholders, begeleid door experts, te laten samenwerken in een aantal werksessies. Doel van deze sessies is inzichten verzamelen over de identiteit van het gebied, unieke waarden en kernkwaliteiten, ervaringen van bewoners en ondernemers, behoeften, zorgen en ambities in beeld te brengen.

Op basis van verkregen input kunnen door de betrokken experts verschillende conceptuele richtingen of “positioneringen” geformuleerd worden. Deze worden getoetst bij stakeholders, waarna een keuze en verfijning van de positionering en propositie wordt gemaakt.

De gekozen positionering wordt verfijnd met een duidelijke merkbelofte, de kernwaarden, de wijze waarop het aansluit bij de gewenste doelgroepen en hun behoeften. Vervolgens worden voorstellen voor verhaal/branding, beeldtaal, en communicatie geleverd (opbouw van het merk).

In de laatste fase kan de positionering worden vertaald naar de marketingstrategie en productontwikkeling.

Bronnen

Notitie kleinschalige recreatie, gemeente Weststellingwerf, oktober 2022
Mooi he? Weststellingwerf! Uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme 2016-2020,

Samen Ondernemen in Weststellingwerf, gemeente Weststellingwerf
SWOT analyses Zuidoost Friesland, Leisurebrains/N0.0RDPEIL 2024
Omgevingsvisie Weststellingwerf, ruimte voor kwaliteit, gemeente Weststellingwerf, juni 2019

Forecast 2035, Verwachting van het verblijfstoerisme in Nederland, NBTC/CELTH, februari 2025

Quickscan “Slimme Groei”: voor een beter begrip en betere toepassing van de term slimme groei, NHL Stenden European Tourism Futures Institute(ETFI), Dr. J.Heslinga en Dr. S. Hartman, augustus 2023

Ontwikkelagenda Versterking Economische Structuur 2011-2015, gemeente Weststellingwerf Waarderingsonderzoek Toeristisch-recreatieve ontwikkeling Friese Waterlinie, Buiten, Bureau voor Economie & Omgeving, dr. J. Caalders en F. van de Lustgraaf MSc, 629-2011

Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018-2028, gemeenten Zuidoost Friesland, Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân Studie bezoekersstromen Drents-Friese Grensstreek, Ginder, Den Bosch, april 2023

Regionale Toeristische Ontwikkelstrategie Zuidoost Friesland, Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd, 2022

Actieplan vitale logiesaccommodaties Gastvrij Fryslân 2028, ZKA Strategy
Plan van aanpak Vitale Logies, kiemkr8, Meppel, 2022

Leefstijlvinder.nl Data voor GIS-kaartmateriaal ter beschikking gesteld door Merk Fryslân (versie september 2023)

Leidraad “Ruimte voor Recreatie en Toerisme”, Want, elk landschap is ook een vrijetijdslandschap!, VTN CELTH (versie juli 2023)

Werkdocument Inventarisatie Cultuurhistorie Gemeente Weststellingwerf, BügelHajema 5 juni 2012

Beeldkwaliteitsplan Cultuurhistorisch waardevolle gebieden Weststellingwerf, BügelHajema, november 2013

Dorpsplan Noordwolde, een inventarisatie wat de Noordwoldiger graag zou willen, 2023- 2024, Plaatselijk Belang De Eendracht

Ontwikkelprincipes Friese Logiesaccommodaties, handreiking voor marktpartijen en gemeenten Vitale Logiesaccommodaties Fryslan en ZKA Strategy, februari 2022